

AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 113. ÉVFOLYAMA

1978. MÁRCIUS • XXVII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

Az 1978-ban valétáló erdő-, faipari- és üzemmérnök hallgatók által avatandó **valétakorsóból** az 1969 óta végzetek egyet-egyet rendelhetnek. Az igényt 1978 májusáig lehet bejelenteni, *Fazekas Bence* 9400 Sopron, Ady Endre u. 5. címre.

TARTALOM

Gáspár-Hantos Géza: Az 1977. évi erdősítési munkák értékelése — — — — —	97
Dr. Csontos Gyula: A FAGOK-vállalatok 1977. évi gazdálkodásáról és az 1978. évi feladatokról — — — — —	104
Dr. Bondor Antal: Az erdőgazdasági munkarendszerek fejlesztésének fő irányai — — — — —	109
Barányi László, Göbbölös Antal: Visszhang — — — — —	117
Stádel Károly: Erdészek a technikaváltás előtt — — — — —	123
Halász Aladár: A nemzetközi fapiac várható alakulása 1978-ban és a faellátás távlati beruházási problémái — — — — —	126
Keresztesi Béla: A Nemzetközi Nyárfabizottság harmincéves — — — — —	129
Lessényi Béla, Reményfy László, Balogh György: Hozzászólások Szentkúti Ferenc: „Az erdőrendezés fejlesztésének lehetőségei” c. cikkhez — — — — —	138
A címlapon: Hosszúfa lerakása a hosszúhetényi rakodón.	
A hátlayan: A Gemenci ÁEVA új vontatóhajója. (Fotó: ERTI, Jérôme R. felvételei.)	

СОДЕРЖАНИЕ

Гашипар-Хантош Г.: Лесное хозяйство Венгрии в 1977 г.	97
Д-р Чонтош Дь.: Работа венгерских лесхозов в 1977 г. и их задачи на 1978 г.	104
Д-р Бондор А.: Основные направления развития лесохозяйственных рабочих систем	109
Бараньи Л., Гёббёлёш А.: Эхо	117
Штадель К.: Лесоводы перед сменой техники	123
Халас А.: Ожидаемое формирование международного рынка древесины в 1978 г. и проблемы перспективных инвестиций в снабжении древесиной	126
Керестеш Б.: 30 лет Международной Комиссии по выраживанию тополей	129
Д-р Шоймочи Р.: Куда направляется прореживание	138
Темеш Г.: Техническое развитие лесозаготовки в Словакии	138

CONTENTS

G. Gáspár-Hantos: The Hungarian Forestry in 1977. — — — — —	97
Dr. Gy. Csontos: The work of State Forest Enterprises in 1977, goals for 1978. — — — — —	104
Dr. A. Bondor: The main directions of development aimed at the Work Systems of Forestry — — — — —	109
L. Barányi and A. Göbbölös: Reaction — — — — —	117
K. Stádel: Foresters facing the changing technology — — — — —	123
A. Halász: Trends in the International Timber Market in 1978 and problems of long term investments for timber supply — — — — —	126
B. Keresztesi: The 30th anniversary of the International Poplar Committee — — — — —	129

AZ ERDŐ

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkeszti: Keresztesi Béla akadémikus. A szerkesztőség címe: Budapest, II., Frankel Leó u. 4., Levélcím: 1277 Budapest, Pf.: 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest, VII., Lenin krt. 9–11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf.: 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai; előfizethető még a Posta Központi Hirlapiroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó, egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60.— Ft. egyes szám ára: 5.— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra” Könyv és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (H-1389 Budapest, Pf.: 149.), az évi előfizetés ára: 79.

Révai Nyomda Egri Gyáregysége, Eger. Felelős vezető: Vilcsék János. 78 494

Index: HU ISSN 0014—0031

AZ 1977. ÉVI ERDŐSÍTÉSI MUNKÁK ÉRTÉKELÉSE

Gáspár-Hantos Géza:

Az 1977. évi fatermesztési munkák, az V. ötéves terv első két évének eredményei — a csemetetermelés kivételével — az V. ötéves terv céljaival összhangban fejlődtek;

- a vágásfelújítások végrehajtása,
 - a felhalmozott felújítási hátralékok felszámolása,
 - a fafajpolitikai célkitűzések megvalósítása,
 - az erdőszerkezet átalakítása és
 - az erdőtelepítések végrehajtása
- megfelelően alakult.

Szaporítóanyag-termelés

A *magbegyűjtés* — bár a magtermés fafajonként igen változó volt — jó közepes szinten értékelhető. Az erdőgazdaságok az előző évekhez viszonyítva több gondot fordítottak a magbegyűjtések szervezésére, a magkezelésre. Kocsánytalan tölgyből szórványos, kocsányos tölgyből helyenként gyenge termés volt, országosan jelentős a hiány. Vöröstölgyből közepes termés mellett, az igények összességében kielégíthetők. Csertölgyből a kiváló magtermés eredményeként, jelentős készletek állnak rendelkezésre. Hosszú időszak után, először volt jó közepes magtermés bükkből, melyet az erdőgazdaságok egy része jól ki is használt, s jelentősebb mennyiséget gyűjtött mind csemetenevelési, mind közvetlen erdősítési célra. Helyenként egyes termelőszövetkezetek is gyűjtöttek bükkmakkot saját felhasználásra. Az egyéb lombos fajok magjából elegendő készlet áll rendelkezésre, kisebb tételek exportjára is volt lehetőség. A fenyőtoboz begyűjtése erdőgazdaságoként igen változó volt, több helyen elmaradt a tervezettől, így 1978-ban, elsősorban erdeifenyőből, import útján tudjuk csak fedezni a szükségleteket.

A *csemetetermelésben* — míg a korábbi években a feleslegek felhasználása jelentett problémát — olyan nagymértékű volt a termelés visszaesése, hogy az 1977—78. évi ültetési igény szükségletét az Országos Vetőmag- és Szaporítóanyag Felügyelőség 1977 őszi leltára alapján, mintegy 60—70 %-ban tudjuk csak kielégíteni. E súlyos visszaesésben közrejátszott az 1976. évi jelentős aszálykár, a magántermelők egy részének kilépése a termelésből, a nagyüzemi csemetekertek fejlesztésének vontatottsága és a gyenge kihozatali eredmény.

A tölgyeknél az 1976-os aszálykár 10 millió db volt — elsősorban magági csemetékből. Az 1976-os csemetekihozatal is elmaradt a májusi előrejelzéstől 14 millió db-bal. A nem kiültethetőnek bejelentett készlet meghaladja a 27 millió db-ot, melynek jelentős része az egyes erdőgazdaságoknál a túlzott tartalékok képzéséből adódik. A bükkcsemete hiányát az évek óta elmaradt

Csemeteigény és -készlet az 1977–78-as ültetési időnyre

millió db

	T.	B.	A.	NNy.	HNy.	EF	FF
Igény	79,5	3,0	22,3	5,9	9,1	76,9	25,4
Készlet	49,6	0,8	13,7	3,8	6,3	46,1	14,5
Készlet az igény %-ában	62	40	61	64	69	60	57

bükkmakktermés okozza. Nemi javulás várható a 77. évi közepes makktermésből. Akácból egyrészt megnövekedett az igény az előző évekhez képest, másrészt a csemetekihozatal is messze elmaradt a várakozástól (6 millió db-bal). A nemesnyárcsemete-termelés az év elején hozott rendkívüli intézkedések (csonka csemete felhasználásának engedélyezése) ellenére is, jelentősen elmaradt a tervezettől, egyrészt simadugványhiány, másrészt a nagyon gyenge kihozatal miatt. A legnagyobb hiány erdei- és feketefenyő-csemetében jelentkezik (42 millió db). Az 1976. évi aszálykár 34 millió db volt, a további hiány a vetésterületek és a kihozatal csökkenésére vezethető vissza. E jelentős csemetehiányok feloldására felül kell vizsgálni a nem kiültethető készletek minősítését és a kiültetésre alkalmas, egyéves csemetéket is fel kell használni, fel kell deríteni a be nem jelentett magántermelői készleteket és az erdőültetések csemeteigényének hektárankénti darabszámát a megengedett alsó határokhoz kell közelíteni.

A következő évek kiegyensúlyozottabb szaporítóanyag-termelése és -forgalmazása érdekében, szorgalmazni kell a koncentrált nagyüzemi csemetekertek fejlesztését, a vetőmagtakarékos eljárások, hatékonyságot javító termelési technológiák kidolgozását, a termelés szakosítását, a fajtatisztta, jó minőségű és nagy hozamú fajták ellenőrzött terjesztését. Az állami erdőrendezőiségek által felmért erdőültetési csemeteigénynek megfelelően, az erdőgazdaságok elsőrendű feladata körzetük ellátása az egyéb termelőszektorokkal összehangoltan. Az igények szavatolása mellett a termelők és felhasználók szerződéseivel garantálhatják mindkét fél biztonságát. Csak így valósítható meg, hogy mind mennyiségileg, mind fajtánként a termelés és felhasználás összhangba kerüljön, ne kövesse az egyik év nagymérvű csemetefeleslegét a következő év hiánya, s a tervszerű gazdálkodás megteremtse a csemetemérleg egyensúlyát. Az erdőgazdaságok többségénél elkészültek a csemetekert-fejlesztési tervek, a fejlesztések végrehajtásával a csemeteellátás fokozatos javulása és tervszerűsége várható. Nagyobb beruházások folynak, illetve kerülnek sorra 1978-ban a Nyugat-magyarországi Faipari Kombinátnál, a Zalai, Délalföldi, Nagykunsági, Mátrai EFAG-nál.

Erdőfelújítás

Az erdőfelújítások első kivitelének mennyisége évről évre fokozatosan emelkedő, követve a korábbi évek növekvő fakitermelésének ütemét és az erdőfelújítási hátralékok felszámolására előírt feladatokat.

Erdőfelújítás első kivitelek (term. + mest.)

ha

	1975	1976	1977	1978
		tény		terv
MÉM erdőgazdaságok	10 485	11 598	12 007	12 650
Egyéb erdőgazdaságok	278	557	614	650
Állami gazdaságok	415	378	341	680
Termelőszövetkezetek	4 263	3 988	4 727	4 700
Egyéb erdőgazdálkodók	121	145	148	180
Összesen:	15 562	16 666	17 837	18 860

Az első kivitelekben belül jelentősen nőtt a természetes úton, magról (1976: 1896 ha; 1977: 2698 ha) és sarjról (1976: 3384 ha, 1977: 4315 ha) történt felújítás a mesterséges felújítás kisebb mértékű csökkenése (1976: 11 862 ha, 1977: 10 824 ha) mellett. A pótlások mértéke némileg emelkedett (1976: 8281 ha, 1977: 8651 ha). Az 1977. évi műszaki átvételek ugyancsak javuló erdőfelújítási munkákról adnak számot. Az 1976—77-es ültetési időben az első kivitelek mértéke meghaladta az elmúlt évben keletkezett vágásfelújítási kötelezettséget és a befejezett erdősitések is megközelítik az 1972-ben keletkezett kötelezettséget és az 1976. évi teljesítést is meghaladja (15,601—16,543). A befejezett erdőfelújításokra fordított munka csökkent és valamelyest (0,4 év) nőtt az erdőfelújítások átfutási ideje, melyet a felújító vágások aránya jelentősen

Az 1977. évi műszaki átvételek fontosabb adatai

	Tenyészeti év első kivitele		Befejezett		1 ha bef.-re fordított munka ha	Átfutási idő év
	ha	% ¹	ha	% ²		
MÉM erdőgazdaságok	11 937	102	11 353	95	1,5	7,2
Egyéb erdőgazdaságok	577	91	558	108	1,9	9,0
Állami gazdaságok	466	82	357	56	1,3	4,8
Termelőszövetkezetek	4 679	105	4 005	81	1,3	5,9
Egyéb erdőgazdálkodók	155	130	270	53	1,5	7,8
Összesen:	17 814	102	16 543	90	1,5	6,9

az 1976-ban keletkezett kötelezettség %-a

²az 1972-ben keletkezett kötelezettség %-a

Erdőfelújítási hátralék

ha

	Negyedik évben sem erdősített				Befejezés elhúzódása			
	1976	1977	vál- tozás	köt. ‰	1976	1977	vál- tozás	köt. ‰
MÉM erdőgazdaságok	471	223	248	1,9	3781	3558	—223	30,0
Egyéb erdőgazdaságok	3	—	—3	—	236	71	—165	10,6
Állami gazdaságok	222	216	—6	44,4	148	209	+ 61	43,0
Termelőszövetkezetek	1689	1307	—382	30,3	1050	1534	+484	35,6
Egyéb erdőgazd.	159	97	— 62	51,6	108	147	+ 39	78,2
Összesen:	2544	1843	—701	10,5	5323	5519	+196	31,5

befolyásol (MÉM és egyéb erdőgazdaságok). Az erdőfelújítási hátralékok közül a negyedik évben sem erdősített területek országosan a tervezett 25 ‰-kal szemben 28 ‰-kal csökkentek. A termelőszövetkezetek, állami gazdaságok nem érték el a tervezett csökkentést (22, ill. 3 ‰), így a hátralékok aránya a keletkezett évi kötelezettséghez viszonyítva továbbra is magas. A befejezés elhúzóadásának csökkentésében csak az egyéb erdőgazdaságok haladták meg a tervezett 20 ‰-ot (kiemelkedően, 70 ‰-kal csökkentették hátralékukat). A MÉM erdőgazdaságoknál a csökkenés csak 6 ‰, míg a többi szektorokban növekedés volt. Az első kivitelek célállomány-összetétele, bár eltér az V. ötéves terv célkitűzéseitől, kedvező. Az V. ötéves terv első két évét vizsgálva megállapíthatjuk, hogy az akác és a tölgy részaránya növekvő, csökken a cser, az egyéb kemény lomb és a bükk aránya is. A bükk esetében az 1977. évi magtermés a következő években éreztetni fogja hatását. A fenyők összességében csökkennek (27—23 ‰). Elsősorban a csemetenevelésben bekövetkezett törés következtében, javulás 1978-ban sem várható.

5. táblázat

Az első kivitelek célállomány-összetétele

	T	CS EKL	B	A	NNy FFÜ	HNy EEL	EF	FF	LF EGYF
Előirányzat, az V. ötéves tervidőszakban, ‰	23	10	4	21	9	6	19	5	3
1976. évi tény ‰	25	8	2	24	11	5	16	4	5
1977. évi tény ‰	29	8	4	27	8	5	11	4	4
1976. és 1977. évek teljesítése összesen, ‰	27	8	3	25	9	5	14	4	5

1978-ban a csemetehiány következtében a felújításokban mintegy 25—30 %-os csökkenéssel kell számolni, illetve gazdaságos csemetefelhasználással, a természetes újulatok (mag—sarj) fokozottabb kihasználásával, az őszi magvetések szorgalmazásával kell a csökkenést mérsékelni. Az egy vegetációs idő alatt nevelhető csemeték nyár, éger stb.) termelésével és őszi felhasználásával ugyancsak jelentős területek újíthatók fel. A hátralékok ütemes felszámolása érdekében, mintegy 600 ha, negyedik évben sem erdősített területet kell beerdősíteni és több mint 2200 ha elhúzódó felújítást kell befejezettként átadni.

Erdőszerkezet-átalakítás

A befejezett erdőfelújítások mintegy 25 %-a szerkezetátalakítás eredménye. Bár aránya csökken, mennyiségben meghaladja az 1976. évi teljesítést. 1485 ha-on jó termőhelyen álló, gyenge minőségű, alacsony hozamú, mageredetű cser-, gyertyán- és akácerdőnek; 2688 ha-on pedig ugyancsak jó termőhelyen álló, gyenge sarjerdőnek értékesebb, mageredetű tölgy-, bükk-, nemesnyár-, erdeifenyő- és lucfenyő-célállománnyá való átalakítása valósult meg és ezzel számottevően javult erdeink szerkezete. A szerkezetátalakítás mértéke és az összes befejezett erdőfelújítás viszonya kedvező az egyéb erdőgazdaságok (36 %) és a MÉM erdőgazdaságok (31 %) területén, míg a termelőszövetkezetek területén (10 %) alacsony, az állami gazdaságok területén jelentéktelen.

6. táblázat

Erdőszerkezet-átalakítás

ha

	Tölgy	Bükk	Nemesnyár	Erdeifenyő	Lucfenyő
MÉM erdőgazdaságok	1534	41	196	1573	210
Egyéb erdőgazdaságok	34	27	—	32	7
Termelőszövetkezetek	127	—	105	145	42
Mindösszesen:	1795	68	301	1750	259

1978-ban a befejezett erdőfelújításokban mintegy 10 %-kal kell növelni a szerkezetátalakítást, az erdőfelújítások első kivitelében tartani kell az 1977. évi befejezett hektárértéket, illetve a termelőszövetkezetek és állami gazdaságok területén növelni kell az átalakítások ütemét.

Erdőtelepítés

Az 1977. évi 8500 hektár erdőtelepítési, fásítási előirányzattal szemben, 10 146 ha került megvalósításra, melyből 500 ha, mint erdőfelújítást pótló telepítés nem a célcsoportos állami beruházási keretet terhelte. A feladat teljesítése 114 %-os. Az erdőtelepítések helykijelölése a racionális földhasznosítás érvényesítésével, ezen belül a parlagterületeknek soron kívüli besorolásával történt, 58 %-a termelőszövetkezetek, 20 %-a az erdőgazdaságok, 15 %-a az állami gazdaságok, míg 7 %-a egyéb állami szövetek területén valósult meg. Az erdőtelepítések első kivitele mellett 6215 ha pótlást is végeztek. A pótlás

Erdőtelepítések első kivitele

ha

	1975	1976	1977	1978 terv
	tény			
MÉM erdőgazdaságok	1 080	1 947	2 038	1 500
Egyéb erdőgazdaságok	117	104	66	130
Állami gazdaságok	1 006	1 660	1 517	1 400
Termelőszövetkezetek	4 726	6 612	5 893	4 700
Egyéb erdőgazdálkodók	600	674	632	1 270
Összesen:	7 529	10 997	10 146	9 000

aránya magas, 38 %, az előző évi aszályos időjárás következménye. A befejezett erdőtelepítések mennyisége csökkent, 12 247 ha, 2000 ha-ral kevesebb, mint az 1976. évi befejezés, egyrészt a IV. ötéves terv utolsó éveiben csökkenő telepítések és az aszálykárok következtében.

A telepítések eredményessége 77 %-os, megfelelő az időben elvégzett pótlások eredményeképpen. Az erdőtelepítések eredményességében a főbb erdőtelepítő szektorok között nincs lényeges különbség. Az erdőgazdaságok eredményessége 79 %, a termelőszövetkezeteké 78 %, az állami gazdaságoké 76 %. Az egy ha befejezett erdőtelepítésre vetített ráfordítás mértéke és az átfutási idő jelentősen növekedett. Az első kivitelű telepítések fafajaránya kedvezően alakult, mivel növekedett a lomb — különösen a tűlgycélállományok — aránya. Az elmúlt év erdőtelepítési, fásítási tevékenységével kapcsolatban kedvezőtlenül hatott a hiányos csemeteválaszték, a magas és változó csemeteárak, valamint a helyenként megnövekedett vadkár.

Az erdőtelepítések területe a könnyebben erdősíthető, gépesíthető területekről lassan áttolódik a nehezebben művelhető, lejtős vagy mély fekvésű, vizes tartalékterületekre. Nagyobb bekerülési költség miatt, a gazdálkodók által elvárt nyereség, a jelenlegi egységárak mellett, nem minden esetben realizálódik,

8. táblázat

Az első kivitelek célállomány-összetétele

	Tölgy	Cser EKL	Akác	Nyár ELL	Fenyő
V. ötéves terv előirányzata, %	17	6	9	25	43
1976. évi tény, %	18	4	6	28	44
1977. évi tény, %	20	3	9	28	40
1976. és 1977. évek teljesítése összesen, %	19	3	8	28	42

csökken az erdőtelepítési kedv. Ugyancsak a nyereség csökkenésére vezethető vissza egyes műveletek elhagyása, a minőségi követelmények lazulása, melyek pótlási többletet, hosszabb átfutási időt, újabb többletráfordításokat eredményeznek. Így 1978-ban az erdőfelújításokhoz hasonlóan, de annál nagyobb mértékben várható az erdőtelepítések csökkenése. A gazdaságos csemetefelhasználás mellett, meg kell vizsgálni a célcsoportos állami beruházások átcsoportosításának, a pénzügyi alapok tartalékolásának lehetőségét. A kedvezőtlenebb telepítési feltételek kiegyenlítése, a minőségi követelmények fenntartása szükségessé teszi az egységárak felülvizsgálatát, szükség szerinti módosítását. Egyúttal ki kell dolgozni a különleges telepítési eljárások többletköltségeinek (mélyfúrás, műtrágyázás stb.) költségnormáit.

Zöldövezeti, közjóléti fejlesztés

Az erdőtelepítési, fásítási feladatok között kerültek megvalósításra a kiemelt zöldövezeti telepítések. Ezek között legnagyobb arányt a főváros 200 hektáros első kivitele mellett Szeged, Szolnok és Pécs zöldövezeti telepítései képviselik. A közjóléti beruházások, az erre a célra meghatározott kereten belül, a fejlesztési tervek szerint valósultak meg. A pilisi és Börzsönyi parkerdei fejlesztésen kívül még jelentős volt a debreceni erdős puszták, a soproni, a pécsi, a zalaegerszegi, a miskolci és a budakeszi parkerdők, az agostyáni és a jeli arborétumok, a Himfa kirándulóerdő fejlesztése. Az 1977. évben volt a Magyar Úttörők Szövetsége nagy sikerű vándortábor-mozgalmának ötödik éve, ekkor erdős tájainkon már 12 különböző vándortábornak több mint tízezer úttörőrésztvevője volt.

Az erdészeti gépek kezelőinek kiválasztására és kiképzésére rendkívül nagy gondot fordítanak Svédországban. A kiválasztáshoz az ötvenes években kidolgozták a pszichológiai képességvizsgálat módszerét. A vizsgálat ismereti-alkalmassági vizsgából és ezt követő beszélgetésből áll. A vizsga gyakorlati és elméleti, kiterjed az általános alkalmasságra, a technikai képességre, a reagálókészségre, a mozgás gyorsaságára és a koordinálóképességre. A beszélgetés az egyéni alkalmasságot, az összbonyomást keresi. Az egyes kérdéseket megadott szempontok szerint, egytől kilencig terjedő pontozással értékeli.

Az alkalmasnak bizonyultak képzése két úton halad. Az egyik az általános oktatás rendszeren belüli, a másik az erdei munkások részére tartott, tanfolyamos. Az első esetben a kilencéves általános iskolát végzett kétéves erdészeti gimnáziumban készítik fel. Itt az első évben az óraszám 40 %-át teszi ki a gépismeret és fakitermelés, a másodikban már 57 %-át! A bonyolultabb, speciális gépek kezelését aztán legtöbbször az erdőgazdaságban sajátítják el.

A másik képzési forma a gyakorlatban bizonyos ideig már kézi gépekkel dolgozók és arra alkalmasnak bizonyultak részére szintén kettős: nyolchetes az állami erdőgazdaság gépkezelő-iskoláján és tízhetes az oktatásügyi tárca kezelésében álló szakmunkásiskolákban. A gépkezelő-iskolán a gyakorlat négyhetes és ehhez minden kiképzendő részére gép áll rendelkezésre — az egész tanulmányi idő alatt. A szakmunkásiskolán a gyakorlat egy-két hetes, itt nagyobb a hangsúly az elméleti ismeretanyagon.

Az állami erdőgazdaság gépkezelőinek teljes kiképzési menete végül is a következőképp alakult: nyolc hét alapképzés, üzemi gyakorlat gépkísérőként egy-két hónap, a gépet szállító cég általi, ingyenes iskolázás és kiképzője melletti munka öt-öt nap, a gép gondozásának ismételése öt nap, a daru kezelésének ismételése öt nap, az üzem gépfelügyelőjének ellenőrzése az első, illetve a hatodik hónap után öt nap. Ez utóbbi célra húsz felügyelőt képeztek ki és ezek a többi idejükben ugyancsak gépeken dolgoznak.

(AFZt, 1977. 49. Ref.: Jérôme R.)

A FAGOK VÁLLALATOK 1977. ÉVI GAZDÁLKODÁSÁRÓL ÉS AZ 1978. ÉVI FELADATOKRÓL

Dr. Csontos Gyula

Nincs még mérlegünk, de az 1977. esztendő év közti részeredményei, revíziók, teljesítményadatok alapján már sok mindent tudunk. Összességében megállapítható, hogy a vállalatok és gazdaságok a tervezettnél jobban teljesítettek. A termelés és dolgozóink jövedelme a tervezettnél nagyobb mértékben fejlődött, közelítve ezzel az V. ötéves terv időarányos előirányzataihoz. A bruttó termelés 4 %-kal haladta meg a tervezett szintet. Mivel a létszámcsökkenés 1 %-kal nagyobb volt az előirányzottnál, a növekedés kizárólag az élömunka hatékonyságának emelkedéséből adódott. A nyereségterv is túlteljesült, de kisé elmaradt a termelési érték növekedésének szintjétől. Így az érdekeltségi alapok növekedési üteme is alacsonyabb, mint a termelésé, bár az „R”-alapot kivéve, mindegyik meghaladta a tervezett szintet. Dolgozóink bérszínvonalának növekedése saját erőből 6,6 %-kal haladta meg az előző évi szintet.

Az 1978. évi vállalati célkitűzések a központi elképzeléseknek megfelelően alakultak. A növekedés ütemét 6,4 %-ban jelöljük meg. Ez ugyan 0,2 %-kal elmarad az ágazati előirányzattól, de az árbevétel 7 %-ot meghaladó tervezett növekedésében biztosítékot látunk arra, hogy a központi célkitűzés maradéktalanul teljesülhessen, sőt túlteljesüljön.

A fatermesztés

A FAGOK-hoz tartozó, erdőgazdálkodási tevékenységet folytató 16 vállalat az előzetes, összegezett adatok szerint, mind az erdőfelújítási, mind pedig az erdőtelepítési tevékenység terén eredményes évet zárt. A kötelezettség alá vont területnek a készütségi foka 70 %-os, az eredményesen átadott terület arányában számított átfutási idő pedig 6,6 év. A kedvező teljesítményekre és eredményekre utaló adatok mellett azonban nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tény, hogy a szankcionálás alá vont erdősíési területek mértéke 1976-hoz képest, a felújító vágásokban ugyan csökkent, de a tarvágásos területeken emelkedett.

Az 1978. évi tervezés a múlt évi teljesítmények mellett båtortalannak minősíthető. Erdőfelújítás terén a belépő kötelezettséghez képest a betervezett összes természetes újulat és mesterséges első kivitel kevés. A természetes magújulat tervszámáiban az elmúlt év őszi bükkmakktermés reális következménye az érdekelt erdőgazdaságoknál nem jelentkezik. Az előző évi tényszámokhoz képest, jelentősen kevesebbet tervez:

	Természetes újulatból	
	mag	sarj
a Somogyi EFAG	80 ha	160 ha
a Balatonfelvidéki EFAG	160 ha	40 ha
az Ipolyvidéki EFAG	70 ha	50 ha
a Mátrai EFAG	150 ha	30 ha
a Borsodi EFAG	120 ha	— ha
a Délalföldi EFAG	— ha	70 ha
és a Pilisi Parkerdőgazdaság	120 ha	— ha

Ez együttesen 700, illetve 350 ha-t tesz ki, míg 200 ha kisebb tételekből hozható össze. Kedvező gazdálkodási jelenség, hogy a sarjaztatás mértéke csökken, ha annak következménye szerint a mesterséges erdősítések aránya pedig emelkedik. A tervezési adatok azonban — sajnos — nem ezt igazolják. Éppen ezért a naptári éves első kivitelű erdősítéseket 350 ha körüli területtel meg kell emelnünk.

A befejezettként átadásra tervezett terület is a múlt évinél 1850 ha-ral kevesebb. A területcsökkenés a Vértesi és a Délalföldi EFAG, illetve a Tanulmányi Erdőgazdaság kivételével — ugyan eltérő nagyságrendben — de az összes többinél tapasztalható. A tartamos erdőgazdálkodásban az első kivitelű erdősítések (ebbe most beleértve a természetes újulatokat is) és a befejezett erdősítések nagyságának lényegében azonosnak kell lenni a véghasználatok révén keletkező kötelezettséggel. Az 1977. évben ezt a szintet megközelítően elértük. Az ez évi tervekben szereplő 1850 ha körüli csökkenést a rendelkezésünkre álló adatok alapján felosztjuk és ugyan nem tételes előírásként, de a gazdaságokkal közölni fogjuk.

A csemetetermelés mind 1977-ben, mind az elmúlt évek során, a legkevésbé kiegyensúlyozott eredményeket hozó üzemág. Vonatkozik ez egyaránt a magvak begyűjtésére, magtermelésre, továbbá a szaporítóanyagnak a szükségletekkel egyeztetett összetételű magnevelésére, de a termelés műszaki színvonalára is. Az éves vállalati tervek ezen üzemág adataival nem foglalkoznak. Így pl. az ez évi vetések stb. területe és azok tervezett hozama nem ismeretes. Ugyanakkor az adott év szaporítóanyag-ellátásával kapcsolatos helyzet — más adatforrások segítségével — felmérhető és ez a kép egyáltalán nem kedvező.

Annak ellenére, hogy a szükségletek megtervezése különösebb nehézség nélkül lehetséges, mégis évről évre még a fő fafajok terén is jelentős hiányok, ritkábban pedig túltermelés mutatkozik. Ezen helyzet kialakulásába kétségtelenül belejátszik a többi erdőgazdálkodó szektor magatartása. A termesztési időszak szerint szükséges időben való megrendelések módszere ez ideig nem vált gyakorlattá.

Ezen a téren a megfelelő gyakorlat kialakítása megalapozott központi intézkedést is szükségessé tesz. A célszerű állapot elérése elsősorban a konkrét szükségletek reális feltárását, továbbmenően pedig az érdekelt gazdaságok termelési biztonságát és a gazdaságosság feltételeinek megteremtését teszi szükségessé.

A fakitermelés

A jelen ötéves tervidőszak első két évében a fakitermelés tervezése valamivel az üzemtervi lehetőség alatt történt és a teljesítés az előirányozottnak megfelelő volt. Az üzemtervi lehetőség szerinti kitermelésekhez képest az elmaradás a

véghasználatokban jelentkezett. Gazdaságaink a nevelővágásokat rendszeresen végrehajtják, a gazdaságtalannak minősülő véghasználatoknak egy részét be sem tervezik. A be nem tervezett és végre nem hajtott véghasználatok ilyen indokolásával azonban nagyon könnyű vitatkozni. Az igazsághoz az jár közelebb, hogy gazdaságaink nagy részénél a technikai fejlődés adta termelékenységnövekedés évről évre csak a bekövetkező munkaerő-csökkenés ellensúlyozására elegendő, egyes vállalatoknál még termelési kapacitáscsökkenés is bekövetkezik, s ezt a gazdasági vezetők az üzemtervi előírások helytállóságának vitatásával kívánnák feloldani. Ha azt az energiát, amelyet az üzemtervek előírásainak megváltoztatására fordítunk — a meglevő termelési kapacitásaink kihasználásának javítására fordítanánk, kevesebbet kellene magyarázkodnunk.

Örömdetes tény viszont, hogy az ipari fa — kiemelten a rönk és feldolgozási alapanyag — kihozatala a tervezett felett van. Jelentős javulás következett be egyúttal a termelési apadék alakulása terén is.

Az 1978. évi tervszámok lényegében az 1977. évivel azonosak, illetve annál 52 ezer m³-rel több kitermelést tárgyalnak. Ez azonban az V. ötéves terv 1978. évi előirányzatánál 37 ezer m³-rel kevesebb. A különbség ugyan lényegtelennek mondható, hisz alig éri el az 1 %-ot, mégis arra utal, hogy több erdőgazdaság növekvő teljesítménye mellett, legalább ugyanannyinál a tervek azonos szinten állnak, esetenként az 1977. évinél is alacsonyabbak. A népgazdaságnak a fa és fatermékek iránti egyre fokozódó igénye is azt sürgeti, hogy valamennyi gazdaságban a műszaki fejlesztés révén olyan termelési kapacitás valósuljon meg, a meglevő kapacitásokat úgy használják ki, hogy a tervek maradéktalanul teljesüljenek, a kitermeléseknek az üzemtervi előírások szintjére való növelése mihamarább megtörténjék.

A faipari termelés

A vertikális fagazdaság létrehozása óta ágazatunkban az ipari termelés — ezen belül a legnagyobb részarányt képviselő fafeldolgozás — állandóan és dinamikusan növekszik. A FAGOK felügyelete alá tartozó vállalatok viszonylatában az ipari termelés képviseli az össz termelési érték 74, a tervciklus végére várhatóan 76 %-át. A fafeldolgozási tevékenység révén létrehozott termelési érték az összesenhez viszonyítva, jelenleg 56 %, a tervciklus végére eléri az 59 %-ot.

Ismeretes, hogy a IV., de főleg az V. ötéves tervciklus során fejlesztési erőforrásainkat igen jelentős hányadban a fafeldolgozási területre koncentráltuk, illetve koncentráljuk. Ellentételként elvárjuk, hogy

- tartósan javítsa az általános gazdálkodási pozícióját az adott gazdaságoknak, illetve az ágazatnak;
- minimálisan biztosítsa a „saját” szinttartó és intenzifikáló beruházásainak finanszírozását;
- kedvező irányú változásokat indukáljon olyan fontos területeken, mint munkaszervezés, szociális ellátottság, irányítás;
- általában képes legyen a feldolgozó iparágak növekvő és változó igényeinek a kielégítésére úgy, hogy minél magasabb fokon hasznosítsa a megtermelt hazai és importból bekerülő fa nyersanyagot.

Az V. ötéves terv első két évében a fenyő fűrészáru termelése a tervezett szinten alakult, a lombos csak mintegy 93—95 %-ban valósult meg, a lemezgyártás 87 %-ban valósult meg, a lapgyártás a tervezett szinten alakul. Kedvező jelenség, hogy a tervezettet meghaladó mértékben nőtt a továbbfeldolgozott

termékek aránya (bútorléc és alkatrész, felületkezelte lap- és lemezféleségek). A padlóburkolati anyagoknál a korábbi évekkel ellentétben, 1977-ben kínálati helyzet következett be. Csaphornyos parketta vonatkozásában az igény gyakorlatilag csak tölgy fafajból készült parkettára korlátozódik, export- és hazai igénycsökkenés lépett fel a mozaikparkettánál. Az eredeti tervelőirányzathoz képest első kétéves parkettatermelésünk csak mintegy 88–90 % lesz. A probléma komoly, mert egyrészt széles körben érinti vállalatainkat (10 vállalat gyárt parkettát), másrészt az adott méretű és minőségű faanyag hasznosítási forrása szűkült be.

Az 1978. évi fafeldolgozási tervek általában összhangban vannak az V. öt-éves tervvel és az ágazati célkitűzésekkel. Öröndetes jelenség, hogy az erdő- és fafeldolgozó gazdaságok vonatkozó mutatói meghaladják a fenti FAGOK-átlagot, ami mindenképpen javuló faipari tevékenységre utal.

Részben a fűrészipari tevékenység 1978. évi feladatához tartozik az apríték termelése, illetve termelésének felfuttatása, melyet részben fűrészipari hulladékból is lehet termelni. Fejlesztését mindenképpen indokoltnak tartjuk.

A fűrészipari termékek közül meg kell még említeni a bútorléc és a bútortipari félkészalkatrész-termelést. Az 1977. évhez viszonyítva 1978. évre 10,9 %-os növekedést terveznek a vállalatok. Ennek a terméknek a növelését továbbra is szükségesnek tartjuk, egyrészt a hagyományos fafajokból, másrészt szorgalmazva a gőzölt akácból és a nyárból való termelést. A már meglevő *bútortipari kooperációk* (Nagykunsági EFAG stb.) *tapasztalatai alapján, a többi EFAG-nak is kezdeményezni kell az ilyen irányú kooperáció megvalósítását.*

A beruházás

A FAGOK felügyelete alá tartozó vállalatoknak 1977. évben terv szerint 1713,0 millió forint nagyságú beruházási feladatot kellett megvalósítaniuk. Az év végi tervteljesítés alakulása 1319,0 millió forint összegben várható.

Az erdőtelepítési munkák tervszinten valósultak meg — és az 1978. évi terv is a lehetőségekhez igazodik. Az erdőfeltárás fejlesztésére, valamint a fafeldolgozó üzemek mélyépítési munkáinak kivitelezésére 1977. évben 43 Mft állami támogatás állt a FAGOK rendelkezésére. Az ártámogatási igazolások összege év végén 50,3 Mft volt, a megvalósulás viszont a rendelkezésre álló keret mértékét nem haladja meg.

A gépberuházások előkészítését az 1977. évre vonatkozóan, az előző évi indítás kedvezőtlen tapasztalatai miatt, központilag már 1976. év utolsó negyedében megtettük. A vállalati gépberuházási tervekben jelzett gépigény előirányzati értéke 420 Mft volt, ebből a tőkés gépimport 3,9 millió dollár értéket képviselt. A már ismert gépbeszerzési lehetőségek mellett, az 1977. évi fagazdasági műszaki napokon egy sor olyan, elsősorban erdészeti gép, illetve berendezés bemutatására teremtettük meg a lehetőséget, amelyek alkalmasak lehetnek az erdőgazdasági ágazatnál elengedhetetlenül szükséges technika- és technológiai váltás kialakításához. A bemutatott gépek nagy része, mintegy 1,5 millió dollár értékben, megvásárlásra került az erdőgazdaságok részéről, illetve beszerzésük lebonyolítása 1978. január hóra csúszott át. A szocialista relációjú gépbeszerzések az év elején mutatkozó, kezdeti nehézségek ellenére, az év második felében kedvezőbben alakultak egyes géptípusok esetében.

Az 1978. évben szükséges, hogy a beruházó erdőgazdaságok és vállalatok megalapozottabban, körültekintőbben végezzék munkájukat a gépberuházások és gépbeszerzések területén. Ehhez jobban kell ismerni az anyagi erőforrásokat.

Nagyobb előkészítést kíván a már beszerzett gépek termelésbe állítása — technológiák kialakítása, gépkezelők és szakszemélyzet időbeni oktatása stb. —, mert a korszerű gépektől csak akkor várható nagyobb gazdasági eredmény és hatékonyabb termelés, ha azok üzemeltetéséhez az összes előfeltétel biztosítva van.

Ladislav Stefancik: **Rudas bükkállományok gyérítése** (Prebierky Bukovych Zrdovin — Durchforstungen von Buchenstangenhölzern. — Lesnicke Studie. Zvolen 1974. 18.)

A bükkösök nevelésének kutatását Szlovákiában a Zvoleni Erdészeti Kutatóintézetben L. Stefancik 1958 óta hosszúlejárátú kísérleti területeken folytatja. Ennek során két variációt alkalmazott: 1. a szabad felsőgyerítést és 2. az erőteljes alsó gyérítést. A vizsgált időszakban 9 év alatt háromszor gyérítettek. A kutatást nehezítette, hogy egyes kísérleti állományokban fellépett a kéregfekély és ezért az egészségesektől elkülönítve kellett ezeket kezelni.

Az egészséges állományokban folytatott kísérletek céljára kezeletlen erdőrészeteket választottak ki. A felső gyérítést a hektáranként kiválasztott 300—500 db „V”-fa javára úgy végezték, hogy a törzsek 10—13 % -át, a fatömeg 17—23 % -át termelték ki. Nagyobb szerepet kapott a legkiválóbb egyedek kiválasztása a megkésett gyérítésnél. Az alsó gyérítések során a törzsek 36—47 % -át termelték ki, ami a fatömeg 13—17 % -át jelentette. Az ilyen elkésett gyérítéseknek a nevelővágások erélye mindig kisebb volt az Assmann-féle kritikus gyérítési határnál.

A háromszori gyérítést követő faállomány-felvételek azt mutatták, hogy a gyérített bükkállományok növedéke nem volt kisebb a nem gyérítettekénél. A különböző módon végzett gyérítéseknek nem volt olyan hatása, amelynek alapján csak az egyik vagy másik gyérítési módot egyértelműen lehetne ajánlani.

A gyérített állományokban a jó minőségű fakészlet a faállomány felső szintjén van. Ezért a munkát elsősorban itt kell végezni. A „V”-fák száma a különböző kísérleti területeken azonos volt. A fakészletben való részesedésük a gyérített területeken ért el magasabb szintet. Kétféle V-fát különböztettek meg: „A”-fák, amelyek a természetes kiválasztódás útján, különösebb megsegítés nélkül alakultak ki; „B”-fák, amelyek külön megsegítéssel válnak „V”-fává. Ezek helyes minősítése lehetővé teszi a nevelővágás eldöntését. Gyérítésre akkor van szükség, ha a „B”-fák részaránya nagyobb az „A”-fák részarányánál. A belenyúlás erélye legalább akkora legyen, mint ahány százalékos a „B”-fák részaránya a „V”-fák között.

A beteg bükkállományokban végzett kísérleteknél a felső gyérítések során a „V”-fákat a betegség előrehaladási foka szerint tudták megsegíteni. Ez minőségi veszteséget okozott. Ennek ellenére itt is azt állapították meg, hogy a felső gyérítés kedvezőbben hat a minőség javítására, mint az alsó gyérítés.

Ez a 141 oldalas tanulmány külön füzetben jelent meg és értékes adatokkal, megállapítással gazdagítja a bükkösök nevelésével kapcsolatos ismereteket. A szerző széles körű szakirodalmi feldolgozást is végzett. A hivatkozott publikációk között azonban hiába kerestem Birk O., Fekete Z., Madas L., Majer A., Mendlik G. nálunk megjelent bükkdolgozatainak címét. Sok hasonló bükkös és bükk-kutatás van nálunk is, amelyek figyelembevételével e témát közös együttműködés útján, célszerűen tovább lehetne bővíteni.

Dr. Solymos Rezső

AZ ERDŐGAZDASÁGI MUNKARENSZEREK FEJLESZTÉSÉNEK FŐ IRÁNYAI I. RÉSZ

Dr. Bondor Antal

A mezőgazdasági gyakorlatban elterjedt termelési rendszerszemlélet viszonylatainkra való átültetése — egyrészt a folyamatgépesítés megvalósításával, másrészt a térségintegrációval kapcsolatos törekvéseink során — több-kevesebb bizonyossággal legtöbb szakemberünkben felvetődött. Érthető viszont, hogy az erdőgazdasági sajátosságokra való tekintettel az ott kialakult gyakorlatot — megfelelő fenntartások nélkül — nem lehet átvenni.

A kibontakozás elősegítése végett ült össze Sárvárott, 1976-ban az első szervezett vitaértekezlet.

Úgy vélem, a témakörrel kapcsolatban rá kell mutatnunk arra a lényegi különbségre, amely a mezőgazdasági és erdőgazdasági termelési rendszerek között fennáll. Amíg a mezőgazdaságban a termelési rendszer valamennyi munkaművelete a rendszerhez tartozó, nemesített vetőmagból kibúvó, ugyanazon növényegyedre irányul, addig az erdőgazdaságban — az egyes fafajokra szabott termelési rendszer keretei között — ma olyan állományokat kell kitermelni, amelyeket nem a rendszerre jellemző paraméterek betartásával telepítettek. Más oldalról viszont, a rendszer kiindulópontját jelentő szelektált szaporítóanyaggal most kialakításra kerülő állományok kitermelési technikáját ma még nem ismerjük. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a hosszú termesztési szakaszban az időben egymástól távol álló műveleteket (szaporítóanyag-termelés — felhasználás) a technika mindenkori szintjén és belátható horizontján belül kell megoldani, illetve az időben különálló, egymásra épülő folyamatokat műszaki nézőpontból egy körbe kell venni, azokat össze kell hangolni.

Az így kialakított sorokat, az előbb említett lényegi különbség ismeretében és tudatában — az építőkocka elv alapján — össze lehet rakni, és kialakítható a mai és a tervezett állományokra vonatkozó, de a ma ismert technikára épített fatermelési rendszer. Így beszélhetünk fenyő, nyár, akác stb. fatermelési rendszerről.

Az eddigi okfejtésekből kitűnik és a mezőgazdasági szakkifejezéssel való egyezőség érdekében érthető, hogy *a termelési rendszer növényfajokra, tehát fafajokra leköötött fogalom.*

Ezért nem helyes „szaporítóanyag-termelési rendszerekről”, „hosszúfás” rendszerekről beszélni, mert ezek a munkafolyamatok magának a termelési rendszernek az építőkövei.

A nemzetközi irodalomban használt nomenklatúrával való egyezőség érdekében is célszerűbb ezeket *munkarendszereknek nevezni.*

A munkarendszerek tovább bonthatók:

- változatokra (variánsokra), ezek pedig
 - folyamatokra,
 - folyamatszakaszokra,
 - műveletekre stb.

A fajokhoz kötött termelési rendszerszemlélet használható

- a tudományos kutatás területén,
- a képzésben, oktatásban,
- a vállalati hosszú távú faállomány-fejlesztési tervekben (a termelési célkitűzések meghatározásánál),
- a középtávú műszaki fejlesztési koncepciók kialakításánál stb.

A munkarendszerekkel való foglalkozás viszont a mindennapok gyakorlata. Egy adott erdőrészletben való állományátalakítás során nem az akáctermelési rendszer és a fenyőtermelési rendszer jelenik meg, hanem az akáctermelési rendszer fahasználati munkarendszere és a fenyőtermelési rendszer erdősítési munkarendszere.

Ezekben — a fajoktól elvonatkoztatott — munkarendszerekben tükröződik a technika mindenkori színvonala, és így fejlesztésükhöz alapos gazdasági érdekeink fűződnek.

1. A szaporítóanyag-termesztés munkarendszerei

A szűkös munkaerő és a vetőmagellátási nehézségek az erdészeti szaporítóanyag-termesztésben is az egyre intenzívebb, élőmunka- és vetőmag-takarékos technológiák kialakítását sürgetik. Emellett teljesen újszerű szaporítóanyag nevelésére készítet bennünket a munkaerőhiány következtében *gyökeresen átalakuló erdősítési technika*. A szezonális munkacsúcsok széthúzására és az erdőápolási teendők kiiktatására való törekvés olyan minőségű szaporítóanyag előállítását feltételezi, amelyik jól tűri az átültetéssel járó megrázkódtatást, és méreteiben olyan, hogy számottevő erdőápolási munka nélkül is elviseli a felferődő gyomvegetáció nyomását.

A szaporítóanyag-termelés munkarendszereit (1. táblázat) három nagy csoportba lehet sorolni

- hagyományos (szabadföldi, szabad gyökérzetű),
- félintenzív (hidegágyas, szabad gyökérzetű),
- intenzív (termesztőberendezésben előállított szabad vagy burkolt gyökerű csemete).

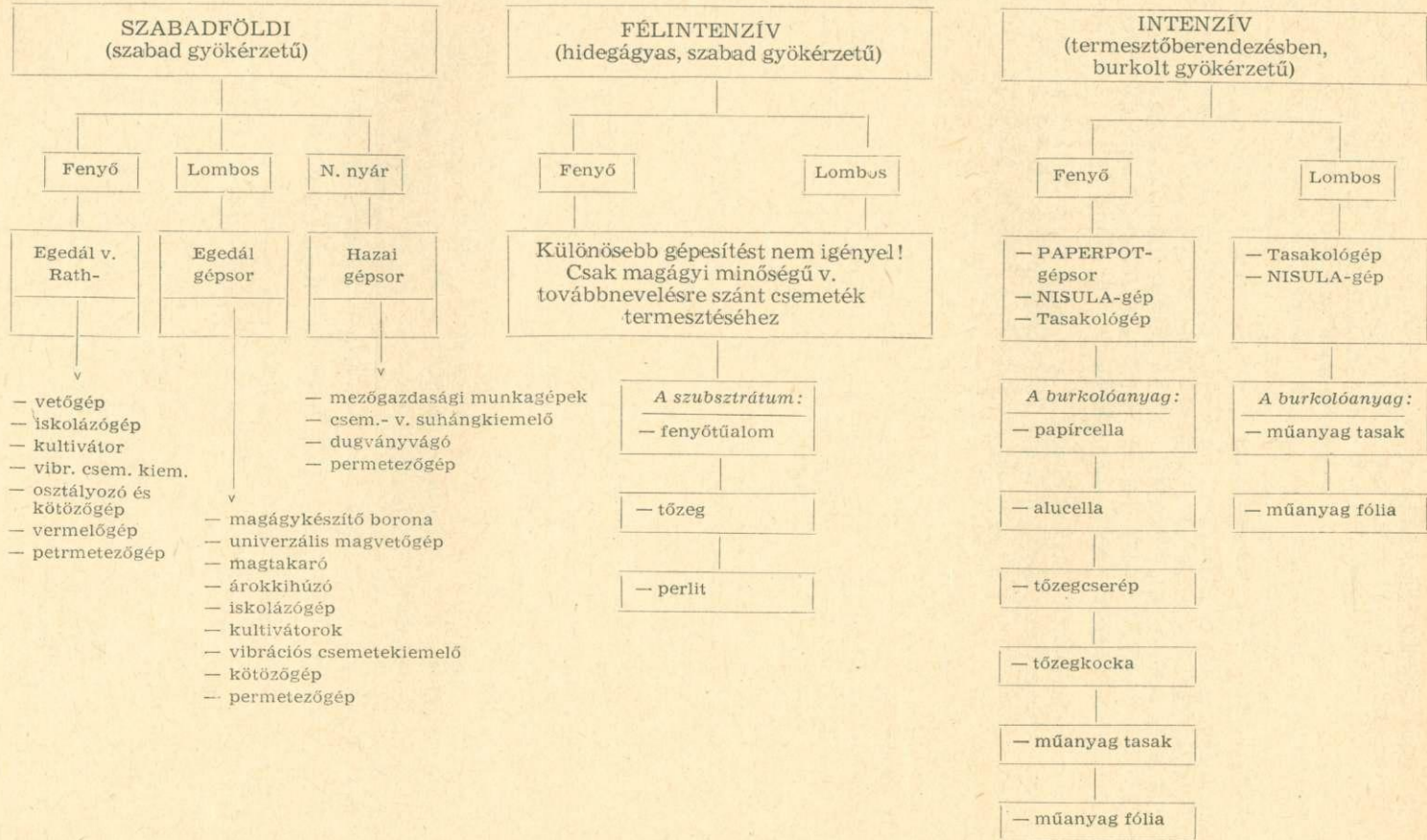
Az első csoporton belül a *fafaj*, a második csoportban a *szubsztrátum összetétele* és a harmadik csoportban a *burkolóanyag minősége*, formája szerint lehet a további osztályozást végezni.

A *hagyományos szabadföldi termesztés* elsősorban területi koncentrációt követel. Csak optimális területi méreteknél van lehetőség a célszerű gépesítésre és csak ebben az esetben nyílik lehetőség a szociális létesítmények (feltáróút, öntözőberendezés stb.) gazdaságos megvalósítására.

A vállalati elképzelések ebben a tekintetben helyes irányt tükröznek. Ha az 1970-ben üzemeltetett 719 csemetekertet 100 %-nak tekintjük, akkor 1976-ban már csak 35 %-a üzemelt, és 1985-ben 15 %-a, azaz 109 csemetekert fog üzemelni, gyakorlatilag területi csökkenés nélkül. Ez azt jelenti, hogy a csemetekertek átlagos nagysága az 1970. évi 2,52 ha-ról 14,9 ha-ra nő. Még ez a szám is korszerű területi átlagnak csak úgy fogadható el, hogy az intenzív csemetekertek viszonylag kis területi kiterjedése a szabadföldi kertek területi átlagát lerontja.

A szaporítóanyag-termelés munkarendszerei

1. táblázat

A *félintenzív, hidegágyas* munkarendszer átmenetet képez a hagyományos és intenzív termesztési rendszerek között. Lényege, hogy az 1 éves csemetét mesterségesen összeállított szubsztrátumban — a termesztőberendezés nélkül — hidegágyban nevelik meg. Az 1 éves csemetével kedvező termőhelyeken erdősíthetnek, mostohább feltételek közé vagy továbbnevelik a kiültethető méret eléréséig (kevésbé jó megoldás) vagy iskolázzák. Az iskolázás történhet szabad földbe vagy valamilyen burkolóanyagba.

A hidegágyas munkarendszer alapvető fejlesztése — távlati szaporítóanyag-struktúránk kialakítása szempontjából — nem elsődleges. Gyakorlatilag kiinduló alapanyagot szolgáltat a szabadföldi iskolázásokhoz, a méretes v. a burkolt gyökérzetű anyag előállításához. Ilyen értelemben a szabadföldi csemeték vagy termesztőberendezések tartozéka.

Az *intenzív csemetetermelést* elsősorban a termesztőberendezések jellemzik. A termesztőberendezés alatt mesterségesen összeállított szubsztrátumban szabad vagy burkolt gyökérzetű csemete nevelhető. A burkolt gyökérzetű csemeték között — a burkolóanyag minősége szerint — beszélünk

- papírcellás (PAPERPOT)
- alucellás
- tözegcserepes
- tözegkockás (BRIKA)
- műanyag tasakos és
- műanyag fóliás (NISULA-féle)

burkolt gyökérzetű csemeték előállításáról.

Arra a kérdésre, hogy a szaporítóanyag-termesztés munkarendszerei között milyen legyen a célszerű arány, csak az erdősítési feladatok mennyiségi és minőségi (műszaki fejlesztési) ismeretében adható válasz.

Az V. ötéves tervben gondoskodnunk kell

110 000 ha I. kiv. erdőfelújítás és

45 000 ha I. kiv. erdőtelepítés,

összesen 155 000 ha I. kiv. erdősítés megvalósításához szükséges, jó minőségű csemete előállításáról.

A VI. ötéves tervben

122 000 ha I. kiv. erdőfelújítás és

40 000 ha I. kiv. erdőtelepítés,

összesen 162 000 ha I. kiv. erdősítési munka feladatával kell számolnunk.

A szaporítóanyag-termelés mértékének meghatározásánál nem elhanyagolható a pótlások mértéke.

Az erdősítési munkaráfordítás a mesterséges erdősítésekben — a gazdasági erdőkben — egyre-másra 1,6—1,7 ha. A különleges rendeltetésű erdőkben ennél magasabb, 1,9 ha.

Ha az előbb említett erdősítési feladatból levonjuk a természetes újulat (mag, sarj) területi arányát, de figyelembe vesszük a pótlások mértékét, akkor 200—210 ezer ha mesterséges erdősítési feladat jelentkezik tervidőszakonként.

Az erdőgazdálkodó vállalatok — gyakorlatilag változatlan mértékű I. kivitelű erdősítések mellett — növekvő mennyiségű (280—330 millió) szaporítóanyag termelését tervezik.

A tendenciából arra kell következtetni, hogy a termelésirányítók
— nem számolnak újszerű szaporítóanyaggal,
— korszerű erdősítési technikával és
— legkevésbé pótlás nélküli erdősítésekkel,
amely tényezők jelentősen csökkentenék a tervezett szaporítóanyag-termelés mennyiségét.

Az említett, helytelen elképzelésekből okszerűen következik szaporítóanyag-termelési struktúránk egészségtelen összetétele.

Valljuk és mondjuk, hogy a burkolt gyökérzetű szaporítóanyag előállításával oly mértékben kell előrehaladnunk, amilyen mértékben csökken az erdősítésekhez rendelkezésre álló munkaerő, következésképp, amilyen mértékben meg kell hosszabbítani az erdősítési időnyt, széjjel kell húzni a szezonális munkacsúcsokat.

Az erdőművelésben foglalkoztatott munkaerő az utóbbi években 5 % -kal csökkent. Szélső esetben az is feltételezhető, hogy ilyen alapon erdőművelő munkáslétszámunk négy tervidőszak alatt teljesen elkopik.

Ebben a helyzetben — a FAGOK-hoz tartozó vállalatok —

1976-ban 1,5 %,

1980-ban 3,4 % és

1985-ben 5,9 % burkolt gyökérzetű csemete nevelésével számolnak. Ilyen nagyságrendű, burkolt gyökérzetű szaporítóanyag előállításával a kieső munkáslétszám pótlása, a munkacsúcsok jelentős széthúzása nem biztosítható.

A tétel — a dolog természetéből következően — úgy is felállítható, hogy olyan mértékű gépesítést kell megvalósítani, olyan gépparkot kell létrehozni, amellyel — nyilván kevesebb munkaerővel, de szabad gyökérzetű csemetével — a munkák hagyományos időintervallumban kivitelezhetők.

Mielőtt erre válaszolhatnánk, át kell tekinteni az erdősítések munkarendszereit.

2. Az erdősítési munkarendszerei

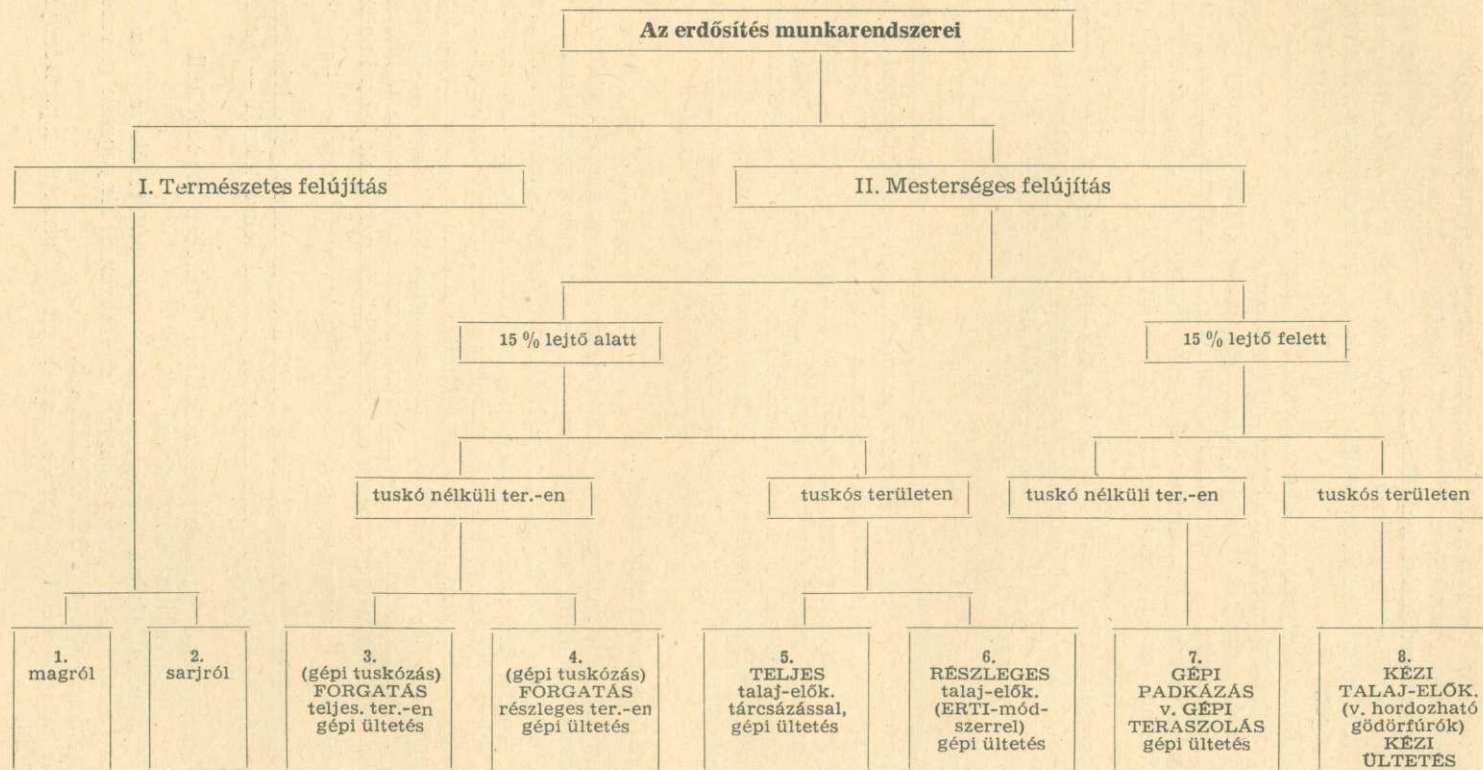
Az erdősítési munkarendszerek áttekintését a 2. táblázat tartalmazza. A munkarendszerek közötti, tervezett arányokat a 3. táblázat szemlélteti.

A 3. táblázat áttekintésénél feltűnő lehet, hogy nem változik, nem csökken a kézi munka (8. munkarendszer) aránya. Ezzel kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy a vágásterületek és erdőtelepítésre kerülő területek lejtviszonyainak átlaga viszonylag állandó. A vágásterületek 40 % -a, az erdőtelepítésre átvett területek 15—20 % -a 15 % -nál meredekebb lejtésű, szaggatott terepes, amely erőgépekkel nem vagy nehezen járható. Leszámítva a természetes felújítások területét, a mesterséges erdősítési feladatnak ezek jelentik a 26, ha a pótlási munkákat is számítjuk (mert a pótlási munka nehezen gépesíthető), akkor 46 % -át.

Ebből következik, hogy 10 éven belül a legteljesebb gépesítés sem nélkülözheti — az említett lejtős területeken és pótlási feladatoknál — az élő munkaerőt.

Az ilyen jellegű munkák racionalizálása érdekében fokozni kell

- a vegyszeres talaj-előkészítéseket,
- a különböző típusú, hordozható tányérozó gödörfúrók vagy az
- egyszerű, de a hagyományos eljárásoknál lényegesen termelékenyebb munkaeszközök (POTTIPUTKI stb.)
- de mindenképp a méretes és burkolt gyökérzetű szaporítóanyag használatát.

Az erdősítési munkarendszerek tervezett arányai

A munkarendszer megnevezése	1980	1985
		%
I. Természetes felújítás		
1. magról	10	12
2. sarjról	10	10
II. Mesterséges felújítás		
3. (gépi tuskózás), forgatás teljes területen, gépi ültetés	30	20
4. (gépi tuskózás), forgatás részleges területen, gépi ültetés	5	5
5. tuskós területen teljes talaj-előkészítés	2	4
6. tuskós területen részleges talaj-előkészítés	14	18
7. lejtős (15 % feletti) területen gépi padkázás, teraszkészítés	3	5
8. lejtős területen hagyományos kézi vagy hordozható gödörfúrók stb. használata	26	26
Összesen:	100	100

A kérdés gyökeres megoldását a padka és teraszkészítő gépek jelentős továbbfejlesztése fogja adni (rotációs tuskómarók stb.), amelyek lejtős, tuskós vágásterületeken is használhatók lesznek. Ezek kialakítása és üzemszerű alkalmazása azonban csak a 80-as évek közepén várható.

Az ápolási munkák csökkentése és kiiktatása — még az egyébként géppel ültetett erdősítésekben is — számottevő mértékben ugyancsak a burkolt gyökérzetű szaporítóanyagtól várható.

Az elmondottakból okszerűen következik, hogy a vállalatok által tervezett 5,9 % részarányú burkolt gyökérzetű szaporítóanyag nem elégíti ki a követelményeket, ezért fokozott ütemű előállításuk gyakorlati szükségesség.

Vélelmezhető, hogy a csemetetermelési munkarendszerek célszerű arányai 1985 körül az alábbiak szerint alakulnak:

- hagyományos munkarendszer: 60 %,
- félintenzív munkarendszer: 10 %,
- intenzív munkarendszer: 30 %.

Visszatérve az erdősítési munkarendszerekre, a következőket szükséges megemlíteni:

1. *munkarendszer.* A természetes felújításokról az utóbbi időben kevés szó esett szakkörökben és a makktermések hiánya, a csökkenő munkaerő mellett, ennek az érdektelenségnek is betudható, hogy arányuk 20 %-ról 10 %-ra esett vissza. Ez a részarány nem egyeztethető össze bükköseink 7, tölgyeseink 23 és csereseink 14 %-os, mindösszesen 44 %-os területi arányával.

Hangsúlyozni szükséges, hogy

- a korszerű fahasználati gépek és eszközök lehetővé teszik a minden eddiginél kíméletesebb vágásterületi munkát,
- a fahasználati költségek emelkedése tekintetében legfeljebb a kisebb faanyag-koncentrációból és többszöri felvonulásból eredő költségeket lehet említeni,

— ezzel szemben csökken a szaporítóanyag-termeléshez, a talaj-előkészítéshez, erdősítéshez és az erdőápoláshoz szükséges munkáslétszám és ezáltal az erdőművelés felvonulásával, szállításával, ellátásával kapcsolatos ezernyi tennivaló.

Az ötvenes évek híres felújítóvágásaiban jócskán végéztünk bozótirtást, gyökérszagtatást, makkbekapálást stb. A fogyó munkáslétszám arányában erről könnyen lemondtunk, és nem gondoskodtunk megfelelő gépi eszközökről, amelyekkel a kézi munkához hasonlóan, megfelelő magágyat és magtakarást készíthetnénk. (A természetes felújításokban és a munkarendszerekben használható technikai felszereltségről a későbbiekben adunk részletes tájékoztatást!)

A 2. munkarendszer akácosok és hazai nyárasok felújításánál jöhet szóba. Területi aránya jelentős, amelynek megfelelően műszaki felszereltségét is fokozni kell.

A 3. munkarendszer jellemzője a teljes területen történő forgatás. Ez természetesen — a vágásfelújítások esetén — feltételezi a tuskózás végrehajtását.

Volt egy időszak, amikor az erdősítés és erdőápolás gépesítésének előfeltételét jelentette a tuskózás és a teljes terület forgatása. Ma már vannak olyan technikai berendezések, amelyek lehetővé teszik a tuskós vágásterületek gépi talaj-előkészítését, ültetését, ezért a tuskózást és forgatást csak akkor szorgalmazzuk, ha a termőhelyi feltételek vagy az intenzív, nemesített fajta különösen indokoltá teszi.

A 4. munkarendszernek elsősorban nemesnyárasok felújításánál van jelentősége, ahol a tág hálózat lehetővé teszi, hogy csak meghatározott sorokat tuskózzunk és forgassunk meg.

Az 5. munkarendszer hazánkban eddig nem alkalmazott technológia. Lényege, hogy a tuskós vágásterületeket súlyos, nehéz tárcsákkal művelik meg és teszik alkalmassá erdősítésre, erdősítőgépek alkalmazására. (A technikai berendezések ismertetésére a későbbiekben visszatérünk.)

A 6. munkarendszer alatt ma általában az ERTI mélyművelős (altalajlazító-sos) módszerét értik. Ide tartozik azonban minden olyan megoldás, amikor a tuskós vágásterületeken pásztákat, sávokat, árkokat, bakhátakat, foltokat stb. készítenek. Technikai berendezései sokfélék. Nemzetközi viszonylatban is az 5. és 6. munkarendszer erőteljes fejlesztése és térhódítása várható.

A 7. munkarendszer az ERTI (Vilcsek-féle) padka és teraszkészítő gépsorát foglalja magába. Ezeknek a gépeknek hazai és nemzetközi továbbfejlesztése fogja adni a 8. munkarendszer korszerű megoldását.

Dr. A. Bondor: THE MAIN DIRECTIONS OF DEVELOPMENT AIMED AT THE WORK SYSTEMS OF FORESTRY.

The Production System approach extended in the Agriculture could not be transplanted into Forestry. The systems are remarked by the name of a certain crop; that is a tree species in Forestry. The System approach in that respect can be used in Research, education, long term and medium range planning. In the management only the parts of those systems, the Work Systems appear. The terms recommended are: Work System for Producing Propagation Material, Work System of Rorrestation, etc.

Barányi László,
Göbblös Antal

VISSZHANG

Az Országos Erdészeti Egyesület erdőművelési szakosztálya „Korszerű, mesterséges erdőfelújítási és erdőtelepítési eljárások”-at bemutató, szakosztályi ülést tartott 1977. szeptember 13–14-én. A bemutató a Kiskunsági Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság területét is érintette. Bemutatásra kerültek Solti-szigeten (Duna-ártér) felújítási területek, ahol gépi tuskózás után mélyforgatás mellett végzett, 2 éves nemesnyár—fűz erdősítést mutattunk be. Homokterületeinken végzett munkáink bemutatására, a kélesi kanyartól kiindulva: a kéleshalmi, debeák—szarkási, bogárzói, felsőkisteleki és pirtói határrészekeken át kalauzoltuk vendégeinket. A 25 km hosszú, terepen megtett út látnivalói bizonyították felújítási és telepítési eljárásaink több évtizedes sikerességét. A talaj-előkészítés alatt levő erdőfelújítási területtől a különböző korú erdőtelepítéseken át, a rudaskorú fiatalosig, szinte erdőművelési tevékenységünk teljes keresztmetszetét bemutattuk.

A kiemelt látnivalók között szerepelt: a teljes talaj-előkészítésre épülő erdőtelepítési technológiával létesített fiatalosok több száz hektárja mellett *néhány erdőrészlet is*, amely a mélylazításos technológia alkalmazásával létesült.

Szándékunk az volt, hogy érzékeltessük az alkalmazott, illetve bemutatott technológiák arányát gazdaságunknál, az alkalmazás indítékát: azokat a szakmai megfontolásokat, amelyek a választást inspirálták.

A bemutatót követő kiértékelés, a szakmai körökben még ma is vissza-visszatérő visszhang alapján úgy érezzük, szándékunk csak részben teljesült. Gazdaságunk jelentős erdőművelési feladatokat teljesít, így számunkra igen fontos, hogy elképzeléseink, törekvéseink megértésre találjanak.

A talaj-előkészítések—erdősítések technológiájának megválasztása alapvetően befolyásolja erdősítéseink eredményességét, azok minőségét és későbbi produktóját. Szakmánk jellegéből fakad, hogy ökonómiai számításainkat sem szabad rövid távra végezni, hanem azokat az erdő teljes ciklusára (véghasználati korig) ki kell terjeszteni.

A döntések felelőssége igen nagy, a ma eredményét kell biztosítani úgy, hogy munkánk eredménye utódaink kritikáját is kibírja, s államunk pénzeszközeivel is jól sáfárkodjunk.

1948 óta 26 000 hektár új erdő és 17 000 hektár erdőfelújítás valósult meg a gazdaság, illetve jogelődjei munkája nyomán. Az 1. táblázat mennyiségi adataival azt kívánjuk érzékeltetni, hogy a nagyságrendek a döntések meghozatalakor nyomasztóan nagy felelősséget tesznek vállainkra, több évtizedre előre vetítve.

Különleges termőhelyi adottságaink, az erdőművelési tevékenység vállalati eredményre gyakorolt meghatározó szerepe miatt mindig kísérletező, újat kereső gazdaság voltunk.

A Kiskunsági EFAG erdősítéseinak megoszlása, késznléti fokoként

1977. évben
(„E”-lap összesítések alapján)
Ágazat: Erdőfelújítás

Késznléti fok	Összes alávont terület ha-ban	Eredmény %-ban	Ebből sarj alávont ter. ha-ban	Eredmény %-ban
1 éves	1 363,2	55,74	294,2	57,10
Több éves	3 428,1	73,43	678,9	76,17
Bef. terv.	1 241,3	99,13	376,4	100,00
Befejezett	1 284,9	98,90	219,1	100,00
Összesen:	7 317,5	78,96	1 568,6	81,93
Ágazat: Erdőtelepítés				
1 éves	879,3	51,76		
Több éves	2 009,3	70,51		
Eef. terv.	768,2	99,94		
Befejezett	741,4	100,00		
Összesen:	4 398,2	76,87		
MINDÖSSZESEN:	11 715,7		1 568,6	

Ma eredményes és kiforrott erdősítési technológiánk, amely a teljes talaj-előkészítésen alapul, hosszú, rögzös út eredménye, s még ma is finomítjuk, törekvésünk, hogy mind plasztikusabban simuljon az adott helyi körülményekhez és fokozottabban hasznosítsa tájunk (termőhelyeink) minimum faktorát: a vizet.

Meggyőződésünk; munkánk gazdaságossága, értelmé nemcsak azon keresztül mérhető, hogy az első kivitelnél milyen önköltségi mutatókkal dolgozunk, de igenis alapvetőnek tartjuk a létrehozott erdő minőségét, várható produkcióját.

1973-ban elsők között voltunk, akik az új, részleges talaj-előkészítésen alapuló, mélylazításos erdősítési technológiát félüzemi méretekben, a variációk szinte teljes skálájában kipróbáltuk. Eredményeinket a 2. táblázatban foglaltuk össze.

Az 1. és 2. számú táblázat összevetése mutatja azt az arányt, amelyet a teljes volumenünkből a mélylazításos technológia képvisel, s érzékelteti az elért eredményességet is.

Tapasztalataink alapján a mélylazítással nem helyettesíteni akarjuk a mélyforgatást, hanem eszköztárunkat kívánjuk kiszélesíteni.

A mélylazításos technológia alkalmazására az alábbi területeket tartjuk alkalmasnak:

A) Jó minőségű akác- és hazai nyárállományaink sarjüzemmódban történő felújítása esetén, a gyökérszaggatás biztosítása.

**Mélylazításos (részleges talaj-előkészítésen alapuló) erdősítési technológiával
létesített fiatalosok értékelése**

Ágazat: Erdőtelepítés

Telepítés éve	Céláll. típ.	Alávont terület ha-ban	Halmazódás (X-ros) Súlyozott	Eredmény %-ban
1973	F.-fenyő	—	—	—
1974	F.-fenyő	209,6	1,57	77,5
1975	F.-fenyő	—	—	—
1976	F.-fenyő	38,3	1,43	51,4
1977	F.-fenyő	51,4	1,00	21,4
1973	E.-fenyő	6,—	1,40	90,—
1974	E.-fenyő	19,—	1,59	81,6
1975	E.-fenyő	—	—	—
1976	E.-fenyő	18,1	1,50	60,—
Ágazat: Erdőfelújítás				
1973	F.-fenyő	7,6	1,91	70,—
Összesen:		350,—	—	65,8

Megjegyzések:

1. A 350 ha alávont területből 1977. évben 3,7 ha erdőfenyő célállománytípus befejezésre került.
2. A halmazódás összesen sorban való súlyozása nem okszerű, mivel különböző évfázatú erdősítések kerülnének összesítésre.
3. A súlyozott eredmény oszlopban az összesen sorban megadott súlyozott eredmény %-ban, ugyancsak tájékoztató jellegű, a 2. pontban jelzett ok miatt.

Ismert tény, hogy erdősítési tevékenységünket az erdőssztyepp zónában a fás kultúra elterjedésének periferiális, potenciálisan tovább romlott termőhelyein végezzük. Két legjelentősebb, alkalmazott fafajunk: az erdei és a feketefenyő, amelyeket areájukon kívül alkalmazunk, plasztikus termőhelyigényüket felhasználva. A hidrológiai viszonyok az elmúlt évszázadban kedvezőtlenül alakultak, s ahhoz, hogy az ökológiailag oly kíváncsok lombárnyt erdeinkben biztosítsuk, a csökkenés mértékét fékezzük, a sarjüzemmód újra reneszánszát éli gazdaságunknál. Ez a sarjzartatási technológia biztosítja olyan lombállományok lombbal történő felújítását, amelyet már mesterséges erdősítéssel biztosítani nem tudnánk. Az 1. sz. táblázatban jelzett 1500—1600 ha folyamatos sarj eredetű erdőfelújításunk 70—80 %-át ez a technológia biztosítja.

- B) Zárványterületeink beerdősítésében ugyancsak célszerűnek tartjuk a mélylazítás alkalmazását.

- C) Az erősen buckás, homoki formakincsben igen gazdag, szélsőséges vagy igen száraz vízgazdálkodású területeken, a „küszöb alatti” erdősítések megvalósítására ugyancsak ésszerű igénybe venni a mélylazításos technológiát. Itt a mindenáron való forgatás sem biztosítana más eredményt, mint ugyanazt a feketefenyvest, amit gazdaságosabban megvalósíthatunk mélylazítóval.
- D) Jó szolgálatot tesz ez a technológia azokon a területeken is, ahol a környezetvédelmi-természetvédelmi célok dominálnak. Itt lehetőséget ad arra: hogy a természetes beerdősülés progresszív szukcessziós sorát meg nem szakítva, elősegítse a zártabb erdőfoltok kialakulását. Ez részben a gyökérszaggasztás során felverődő sarjak, illetve a parlagfoltokra ültetett csemeték révén érhető el. Így biztosítható egy magasabb rendű erdei ökoszisztéma, amely szélesebb génalappal, nagyobb önregulációs képességgel rendelkezik, s háborítatlan marad a domborzati formakincs, a természetes termőhelylanc is.

Jelen ötéves tervünkben erdőfelújításaink és telepítéseink 10 %-án terveztük ennek az eljárásnak az alkalmazását. Ha az alkalmazási területet helyesen választjuk meg, a technológiai követelményeket gondosan betartjuk, nem lehet kétséges munkánk eredménye.

Természetesen feladataink 90 %-át a továbbiakban is a teljes talaj-előkészítéssel kívánjuk megoldani. *A homoktalaj meliorációja, az erdősítések kritikus, korai szakaszában biztosított jelentős víztöbblet az, amely — véleményünk szerint — fiatal erdősítéseink eredményességének titka.* Bátorítanak bennünket az elért eredmények.

Kiválasztottuk az 1971—72. években átadott, fenyő típusú erdősítéseinket — vizsgálat céljából — annak igazolására, hogy a teljes talaj-előkészítés garancia még az igen aszályos esztendő kárainak mérséklésére is.

Ezen évjáratú erdősítéseink átvészelték az 1968—69. évi, igen aszályos esztendőket is, lényegében jelentős részük ezen években volt 1—3 éves fiatalos.

A kiértékelés összesítését a 3. táblázat tartalmazza.

3. táblázat

Az 1971. és 1972. években befejezett erdei- és feketefenyő célállománytípusú erdősítések értékelése

(Erdőtelepítési és erdőfelújítási ágazatokban összesen)

1971. évben			1972. évben		
Alávont ter. ha-ban	Kor évben	Halmo- zódás (X-ros)	Alávont ter. ha-ban	Kor évben	Halmo- zódás (X-ros)
súlyozott átlag			súlyozott átlag		
erdeifenyő célállománytípus					
449	6,38	1,66	544	5,05	1,73
feketefenyő célállománytípus					
1128	6,50	1,66	1040	5,30	1,90
120					

Az OEE kecskeméti csoportja által végzett véleménykutatás összesítő eredményei

A felmérőlapon feltett kérdések	Adott válaszok %-os megoszlása					
	KEFAG- dolg.	Felkért szakem- berek	KEFAG- dolg.	Felkért szakem- berek		
1. Mi a véleménye „T”- és „M”-technológiák vízháztartási (vízhasznosítási) viszonyáról?						
a) beszívargó víz több-e „M”-nél?	9	igen	7	91	nem	93
b) elpárolgó víz kevesebb-e „M”-nél?	36	igen	29	64	nem	71
c) általában a vízháztartás hol kedvezőbb?	5	„M”	14	95	„T”	86
2. Aszálykár mértéke hol kedvezőbb (kisebb)?	9	„M”	14	91	„T”	86
3. Pajor- és egyéb gyökérkárosítás hol kisebb?	5	„M”	36	95	„T”	64
4. Tapasztalata szerint az I. kivitel évében a megeredési és megmaradási százalék hogy alakul?						
„M”-nél átlagos megeredési	73 ^{0/0}					78 ^{0/0}
átlagos megmaradási	48 ^{0/0}					56 ^{0/0}
„T”-nél átlagos megeredési	82 ^{0/0}					82 ^{0/0}
átlagos megmaradási	66 ^{0/0}					66 ^{0/0}
5. „M”-nél a növekedési erély eléri-e „T”-t?	—	igen	21	100	nem	79
6. Fiatalos korai záródása, a befejezett erdősítéskénti átadhatósága több év-e, mint „T”-nél?	100	igen	79	—	nem	21
a) ha több, véleménye szerint hány évvel?	2,7 év					1,5 év
7. Folyamatos erdősítés, ápolás élőmunka-igénye „M”-nél több-e?	46	igen	38	54	nem	62
a) az ápolást az adott (rendelkezésre álló) gépsorral megoldottnak tekintie-e „M”-nél?	29	igen	46	71	nem	54
8. Az erdőfelújítás ágazatban, rontott akácok állománycseréje esetén: fenyőtípussal történő újratelepítésre alkalmasabbnak tartja-e „M”-et „T”-nél?	5	igen	29	95	nem	71
9. „M”-technológia alkalmas-e „T”-technológia eredményes felváltására?	5	igen	38	95	nem	62

JELMAGYARÁZAT:

„M” = mélylazításos talaj-előkészítésen alapuló erdősítési technológia.

„T” = teljes talajelőkészítésen alapuló erdősítési technológia.

A 3. táblázatban jelzett értékek: az erdősítés halmozódása, a befejezés átlagos átfutásának ideje még csökkenthető is, fokozott technológiai fegyelem biztosításával.

Feladataink megoldására gépsoraink és a szükséges kapacitás biztosított.

Tudjuk azt, hogy vannak társgazdaságok, ahol a mélylazításos technológia forradalmi változásokat eredményezett és igen jelentős előrelépést jelent.

Az erdőművelési szakosztály országos tanulmányútját követően, az OEE kecskeméti csoportja szervezésében kérdőíveket küldtünk a társgazdaságok szakembereinek, tapasztalt nyugdíjas kollégáknak, közvetlen munkatársainknak (erdészvezetők, műszaki vezetők, kerületvezetők), a témát ismerő erdőfelügyelőknek, erdőrendezőknek.

Felkértük őket, hogy válaszaikkal segítsenek bennünket. Adott válaszaikat ezúton is köszönjük.

A kapott válaszokat (22 fő közvetlen munkatársunk, 14 fő felkért külső szakember), a 4. táblázatban összegeztük.

Vállalatunk kollektívája gigászi munkát végez, a Duna—Tisza közí táj átalakítása, az erdőgazdálkodás fellendítése érdekében.

Munkánkat tiszta szívvel, erdészbecsülettel végeztük, s kívánjuk tenni a jövőben is.

Z. Bludovsky, A. Hrazdira és J. Jindra: **Az erdőgazdaság racionalizálása** 263 oldal, 93 ábra és 14 táblázat (Racionalizace lesního hospodářství, Praha. Lesnické aktuality — 24).

A könyv átfogja az egész erdészeti termelést és irányítást. „Az erdőművelés racionalizálása” c. fejezetben gyakorlatias, rövid fogalmazásban adják közre a legkorszerűbb ismeretanyagokat a maggazdálkodásról, a szaporítóanyag-termesztésről, ezen belül a csemete-nevelésről polyetilén tasakban. „Nisula”-módszerrel, burkolt gyökérzetrel, a gépesített csemeteiskolázásról az automatizált öntözésről, a gépesített csemetekitermelésről és az ültetési anyag tárolásáról klimatikus térben. Foglalkoznak a vágástakarítás korszerű megoldásával, a gépesített és vegyszeres talaj-előkészítéssel, a csemeteültetés racionális változataival, a vegyszeres és mechanikus ápolással, a vegyszeres, mechanikus és biológiai erdővédelemmel, vadkárelhárítással, a nevelővágásokat megelőző feltárással, a gépesített és vegyszeres, sematikus és szelektív nevelővágásokkal.

„A fakitermelési és anyagmozgatási folyamat racionalizálásának fő irányzatai” c. fejezetből megismerhetjük a termelés-szervezés, a műszaki színvonal-emelés, a termelési költségcsökkentés, a munkavédelem, a termelés-tervezés és -irányítás tennivalóit. Behatóan tárgyalják a fakitermelési munkaműveletek racionalizálását a döntéstől a számbavételig, a termelési szakaszok racionalizálását a választékban termeléstől a „progresszív” gépes változatokig és a komplex munkacsoportok jelentőségét a termelési folyamat racionalizálásában.

Az erdészeti szakirodalomban különösen hízagpótló „a termelés-irányítás racionalizálása” című fejezet, amelyben az irányítás szervezetével, műszaki segédeszközeivel, módszereivel, az információs és optimális döntési rendszerrel, valamint a segédüzemágak racionalizálásával foglalkoznak.

Részletes és gyakorlatias ismeretek birtokába juthat az olvasó az erdészeti munkafolyamatok sajátosságairól, a munkahelyi szervezés feladatairól, a munkamegosztásról és kooperációról, a munkafolyamat elemzéséről, és a racionalizálás hatékonyságának értékeléséről.

A művet gazdag csehszlovákiai és nemzetközi irodalomjegyzék zárja.

Dr. Szász Tibor

ERDÉSZEK A TECHNIKAVÁLTÁS ELŐTT

Stádel Károly

A Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság az ország egyik legkisebb erdőgazdasága. Területe mindössze 33 000 hektár. Ennek ellenére évi fakitermelése 180—200 ezer m³, ami elsősorban lágy lombos fafajokból tevődik össze.

Napjainkban, amikor a fa — mint fontos ipari alapanyag és nyersanyag — szerepe egyre nő, ezeknek a korábban iparilag kevésbé értékes fafajoknak is nagyobb a jelentősége (cellulózipar, papíripar, forgácslapgyártás stb.). A népgazdaság minden ágában növekvő igényeket kell kielégíteni. Ebből adódik, hogy az erdőgazdaságnak elsősorban maximálisan ki kell használni az üzemtervi előírások lehetőségét. Ami a megnövekedett feladatok megoldását hátráltatja, az, hogy a technikai színvonal — tekintettel az erőteljes munkaerő-csökkenésre — ma ezt nem teszi lehetővé. A munkaerő-csökkenést a fenti szempontok kielégítése érdekében csak korszerű, többcélú, speciális erdészeti gépekkel lehet ellensúlyozni. Növeli a szakma felelősségét még az is, hogy a területünkhöz tartozó termelőszövetkezetek, állami gazdaságok, s a vízügyi szervek az erdőgazdaságtól várják fakitermelési feladataik egy részének átvállalását. A népgazdaság szempontjából hasznos lenne, ha ennek az elvárásnak is eleget tudnánk tenni, mert ezen szektorok által megtermelt fa az ipari igényeknek megfelelően kerülne felhasználásra.

Az új gépek, gépsorok beszerzése, bevezetése, üzemeltetése magasabb szakmai képzettséget követel minden, szakmánkban dolgozó embertől.

A szakmunkások helyzete

Munkáslétszámunk alakulása rendkívül kedvezőtlen. Erdőgazdaságunk négy város vonzási körzetébe tartozik (Győr, Kapuvár, Csorna, Mosonmagyaróvár), amelyek iparosodása szívó hatást gyakorol a munkásállományunkra. A helyi termelőszövetkezetek is sok esetben magasabb keresetet és jobb munkakörülményeket kínálnak dolgozóiknak.

Az erdőgazdasági, az igen nehéz fizikai munka kategóriájába tartozik, s a munkák egy része káros az emberi szervezetre (vibrációs és zajártalom, időjárási viszontagságok, kullancs- és szúnyogveszély stb.). Ezek a körülmények mind nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy az erdei munkát nem tudjuk vonzóvá tenni a fiatalok körében. Az erdőgazdaság, felmérve szakmunkásigényét, évi 6—8 fő beiskolázását tartaná szükségesnek szakmunkásképző intézetbe. Ezzel szemben az elmúlt hat évben az 1. táblázat szerint alakult a beiskolázás.

A vállalat gondol a hosszú ideje nehéz fizikai munkát végző dolgozóira. Azokat olyan irányban igyekszik továbbképezni, hogy egyrészt mentesüljenek ez alól, másrészt majd az elkövetkező 5—10 év új technikai követelményeinek megfeleljenek. Ennek érdekében továbbképzésükről a 2. táblázat szerint igyekszik gondoskodni, az 1978. évben. A továbbképzésre alkalmas dolgozók kiválasztása komoly nehézségeket okoz, mivel a 741 fizikai dolgozónk közül 147 nő,

Szakmunkásbeiskolázás (fő)

Év	Középrigóci szakm.-képző intézet	Mátrafüredi szakm.-képző intézet	Szőcsény- pusztai szakm.-képző intézet	Összesen:
1972	—	—	3	3
1973	3	—	—	3
1974	—	—	2	2
1975	2	—	1	3
1976	1	1	—	2
1977	1	—	2	3
Összesen:	7	1	8	16

és 74 főnek nincs meg a 8 általános iskolai végzettsége. A fennmaradó 520 dolgozó közül 263 fő a fakitermelő, s közülük 173 fő szakmunkás, illetve házi tanfolyamot végzett motorfűrész-kezelő. A fizikai állományú dolgozók 2/3 része 40—50 éves kort már betöltötte és ők az ilyen irányú képzéstől már idegenkednek vagy arra hiányos felkészültségük miatt alkalmatlanok. A jövő többcélú erdészeti gépeinek rendkívül magas eszközértéke és műszaki igénye miatt, csak jól felkészült, gépészeti ismeretekkel rendelkező szakemberekre bízható. Ilyen szintű gépkezelővel sem mi — tudomásom szerint —, sem más erdőgazdaság nem rendelkezik. Ez veti fel bennem — mint erdősztechnikusban — a gondolatot, hogy a *technikaváltás időszakában azok az erdősztechnikusok, szakközépiskolát végzettek lehetnének hivatottak arra, hogy megfelelő gépészeti ismereteket elsajátítva, a jövő gépkezelői legyenek.* Az új technológiák

Fizikai munkások továbbképzése (fő)

Megnevezés	Traktor- vezetőnek	Traktor- gépkezelő- nek	Motor- fűrész- kezelőnek
Szakmunkásból	10	—	—
Traktorvezetőből	—	25	—
Segédmunkásból	—	—	25

alkalmazásával el kell, hogy mosódjanak a jelenlegi erdészkerületek határai, s az elengedhetetlen szakosodás maga után vonja kerületvezető erdészek célirányos képzését. Így a biológiai és műszaki beállítottságuktól függően, szakosított munkairányítói vagy gépkezelői munkakör betöltésére specializálódhatnak. Ennek kapcsán merül fel az erdészek jelenlegi továbbképzési rendszerének felülvizsgálata.

Az erdészek helyzete

Erdőgazdaságunknál dolgozó erdészek végzettsége és kormegoszlása a 3. táblázat szerint alakul. A táblázat tanúsága szerint, a foglalkoztatott 86 erdészből 42 fő 40 év feletti, közülük is 33 fő már az 50. életévét is betöltötte. 50 év felett négyen szereztek technikus képesítést, a többiek erdészeti szakvizsgát tett és szakiskolát végzett erdészek. Az ő korosztályuk a magasabb szintű továbbképzést nem igényli, szakmai szinten tartásukhoz elegendő a „Hagyományos kerületvezető erdészek továbbképző tanfolyam”-a. E tanfolyam ennek a célnak megfelel, de rövid időtartama és más funkciója miatt, nem lehet feladata az új technikára való felkészítés.

A 18—40 éves technikus korosztály az, akinek feladata lesz az új technológiák gyakorlati alkalmazása, az ehhez szükséges új ismeretek elsajátítása. Ők erre alkalmasak és igénylik is. Ezt jelenleg csak önképzéssel tudják megszerezni, mert szervezett formában erre lehetőségük nincs. Mivel más irányú képzés nem lehetséges, technikusaink közül egy fő mezőgazdasági intézményben indított növényvédő tanfolyamon, három fő pedig a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetem felsőfokú vadgazdálkodási tanfolyamán vett részt. Az előbbi inkább mezőgazdasági ismereteket, az utóbbi magasabb fokú végzettséget biztosít. Ezért merem javasolni a jelenlegi továbbképzési rendszer felülvizsgálatát, s a szaktechnikus képzés beindítását, mert ebben látom a távlati célok megvalósításához a differenciált felkészítést. A szaktechnikus képzésben részt vevők, akik a kor magasabb szakmai követelményének megfelelnek, differenciált bérezés szabályai szerint, a szakmai színvonal és a végzett munka függvényében, magasabb jövedelemben részesüljenek. Ez feloldaná a jelenlegi „differenciálásból” adódó feszültségeket.

Az említett tényezőkön kívül új lehetőségeket teremtené az erdésztechnikusok számára az előremenetel, az erkölcsi elismerés tekintetében is. Jelenleg a vég-

3. táblázat

A Kisalföldi EFAG erdészeinek végzettség és kor szerinti megoszlása (fő)

Beosztás	18—29 év	30—39 év	40—49	50—60 év	Erdészeti szak- vizsga	Kétéves erdészeti szak- iskola	Erdészeti szak- közép- iskola	Techni- kum
Gyakornok	7	—	—	—	—	—	7	—
Beosztott erdész	2	—	—	—	—	—	—	2
Kerületvezető erdész	4	27	8	33	22	10	1	39
Rakodókezelő	3	1	1	—	—	—	—	5
Összesen:	16	28	9	33	22	10	8	46

zett technikusok zöme, mint kerületvezető erdész kezd dolgozni, és mint kerületvezető erdész vonul nyugállományba. A szaktechnikusi képzéssel mód nyílna az arra alkalmasabbak és rátermettebbek kiemelésére és ez a lehetőség fokozná az ambíciót és javítaná a végzett munka minőségét is.

Napjainkban minden fórumon a technikaváltás időszakáról hallunk. Az erdőgazdálkodásban dolgozók érzik is ennek sürgető szükségességét, de meg kell mondani, hogy az erre való felkészítés elmarad még a jelenlegi technikai színvonalától is. *Jó lenne, ha nem bevárnánk a technikát és utána tanulnánk, hanem mi készülünk fel úgy, hogy annak fogadására képesek legyünk.*

634.0.72

A NEMZETKÖZI FAPIAC VÁRHTÓ ALAKULÁSA 1978-BAN ÉS A FAELLÁTÁS TÁVLATI BERUHÁZÁSI PROBLÉMÁI

Halász Aladár

Az Európai Gazdasági Bizottság fabizottsága 1977 októberében tartotta szokásos évi ülését. Ezen többek között megtárgyalták a nemzetközi fapiac 1978-ban várható alakulását, valamint Európa jövőbeni faellátásával összefüggő, beruházási problémákat.

Az európai fapiac 1978. évi kilátásai

A fabizottság 1978. évi piaci vitájára rányomta bélyegét az *általános gazdasági helyzet bizonytalansága*. Ezért az szokatlanul pesszimista hangulatú volt. A vita alapján 1978 folyamán Nyugat-Európában általában nyomott piacra, lanya keresletre, késői piacnyitásra, s az 1977. évi átlagnál alacsonyabb, az 1977 második félévi kötésekkel közel azonos árakra lehet számítani.

Ezen túlmenően a vitának számunkra különösen figyelemre méltó megállapításait a következőkben lehet összegezni:

Általános tendencia a fűrészáruáraknak és -árarányoknak a jobb minőségek javára, a gyengébb minőségek rovására történő, erőteljes széthúzása. E tekintetben jellemző pl., hogy Franciaországban az I—II. osztályú tölgy és bükk fűrészáru árát az utolsó néhány évben 30 %-kal emelték, a gyengébb minőségek ára viszont 20 %-kal csökkent. Ennek alapján — a gyengébb minőségű faanyagok ésszerű hasznosítása céljából — az 1979—80. évi árreform során, hazai viszonylatban is végre kell hajtani a fatermékáraknak a jelenleginél jóval erőteljesebb, minőség szerinti differenciálását.

A *trópusi lombos fafajok piacát* a fejlődő országok feldolgozókapacitásainak növekedése, a *rönkimport-lehetőségek csökkenése*, a rönk helyett a készáru (fűrészáru és furnér) növekedése, a fuvarköltségek növekvő tendenciája, végül a piacok átrétegződése, a *trópusi faanyagimportnak mindinkább a délkelet-ázsiai piacokra történő áttolódása* jellemzi. Ennek alapján indokolt lesz hazai trópusi fapiaci politikánkat is felülvizsgálni, és módosítani: az eddigi kizárólagos

furnérrönkbeszerzésről lehetőleg vegyes tételek vásárlására kell áttérni, az import fenyő és bükk fűrészáru helyettesítése céljából is meg kell vizsgálni exota-fűrészáruk hazai felhasználásának lehetőségét, végül az afrikai piacok mellett lehetőség szerint ázsiai piacokat is be kell kapcsolni.

Európa *faforgácslap-felhasználása* 1973 óta — a 60-as éveknél lassúbb ütemben ugyan, de továbbra is — *folyamatosan növekszik*. A kapacitások bővítésének és a termelés növekedésének üteme azonban meghaladja a fogyasztás növekedését, ezért egyelőre az európai piacokon értékesítési problémák jelentkeznek. Az összesített becslés szerint, 1978-ban Európában mintegy 600 ezer m³ forgácslapexport-felesleg jelentkezik. *Általában minden ország importjának csökkentésére és az export növelésére törekszik*. Az NSZK pl. 1978-ban 200 ezer m³-rel kívánja növelni exportját; Lengyelország az 1977. évinek 40 %-ára csökkenti importját és 60 ezer m³ exportot tervez; Jugoszlávia megszünteti importját és 30 ezer m³ exportot tervez. Emellett egyes országokban jelentős kapacitásfeleslegek vannak. 1976-ban pl. Finnország forgácslapipara 56 %, Spanyolország 43 % kapacitáskihasználással termelt. Mindezek mellett figyelemre méltó az, hogy az *NDK forgácslapimportja fokozatosan növekszik*, szükségletének mintegy 30 %-át (1978-ban 350 ezer m³-t) importból fedezi. Ez — nemzetközi kooperációban — a hazai iparfejlesztést is alátámaszthatja.

Az európai erdőgazdálkodás és faipar hosszú távú fejlesztésének beruházási problémái

A fabizottság 1977. évi ülése félnapos szeminárium keretében foglalkozott a hosszú távú fejlesztés beruházási kérdéseivel is.

Az előadások és a vita nagyszerűen kiegészítették az „*Európa fafogyasztásának és faellátásának tendenciái 1950—2000-ig*” című tanulmányt. Levezették többek között a tanulmányban prognosztizált termelés- és ellátási szint biztosításához szükséges erdőgazdasági és faipari beruházások volumenét. Megállapították, hogy az *erdőgazdálkodás* fejlesztése 30 év alatt összességében mintegy 60—80 milliárd dollár, a *fa- és papíripar* fejlesztése pedig 240—340 milliárd dollár beruházást igényel.

Megnevezés	Mértékegység	Termelés		Összes beruházási igény 1970—2000 milliárd \$
		1969—71 átlag	2000	
Erdőgazdálkodás	M.m ³	337	385—455	62—82
Fűrészipar	M.m ³	84	94—104	24—35
Lemezipar	M.m ³	21	101—107	54—90
Cellulózipar	M.t	25	50—54	56—70
Papíripar	M.t	38	103—108	105—146
Összesen:				301—423
ebből: kapacitáspótlás		—	—	166—223
kapacitásnövelés		—	—	143—218

A hazai távlati fejlesztés beruházási igényének határozása szempontjából is figyelemre méltó megállapítása a szemináriumnak az, hogy az összes beruházási ráfordításnak legalább, mintegy 53—55 %-a a termelés szinten tartásához szükséges kapacitáspótlást szolgálja, és az összes beruházási szükségletnek csak 45—47 %-a eredményez tényleges kapacitásnövekedést.

Figyelemre méltóak még az összes beruházási szükségletre vonatkozó számítások kiinduló adatai is:

- A fatermés, a kitermelhető fatömeg szinten tartása és növelése (erdőfelújítás, erdőtelepítés, erdőfeltárás) a tapasztalat szerint az egész erdőterületre vetítve, átlagosan 10—13 dollár/ha beruházást igényel (1975-ben Svédországban 4,1 dollár/ha, Finnországban 5,2 dollár/ha, az NSZK-ban 21 dollár/ha volt).
- A fakitermelés és -szállítás gépesítése európai átlagban m^3 -enként 2,5 dollár beruházást igényel. (Svédországban 1975 folyamán 5 dollár/ m^3 , Finnországban 2,5 dollár/ m^3 volt.)
- A fűrész- és lemezüzemek átlagos élettartamát 20 évre, a cellulóz- és papirüzemekét 30 évre lehet becsülni. Ennek alapján 2000-ig minden üzemet, amely 1970-ben működött, újjá kell építeni. Ennek megfelelően, a kapacitásbővítéssel kapcsolatos beruházási igényt számottevően növeli a kapacitáspótlás, a meglevő üzemek rekonstrukciója.
- A környezetvédelmi előírások számottevően növelik a beruházási ráfordítást. A cellulóz- és papíriparban pl. a kapacitásnövelő beruházások esetében az összes ráfordításnak 4 %-át, a rekonstrukciós beruházások esetében pedig 15 %-át a környezetvédelmi igények fedezete képviseli.

A fejlesztés beruházási igényeinek meghatározásán kívül a szeminárium fontosabb megállapításait az alábbiakban lehet összegezni:

- A szeminárium legfontosabb megállapítása az, hogy a faipar fejlesztését sohasem lehet a nyersanyagtermelés fejlesztésétől elszigetelten, önállóan vizsgálni. Mindig számolni kell azzal, hogy a faipar fejlesztése — a nyersanyag-szükséglet folyamatos biztosítása érdekében — jelentős erdőgazdasági beruházásokat is igényel. Az erdőterület növelése, az erdőfeltárás, az erdőgazdálkodás technikai fejlesztése nélkül nem lehet megalapozottnak tekinteni a faipar fejlesztését.
- A fejlesztés pénzügyi forrása nemzetközi viszonylatban is lehet saját forrás, bank-, illetve államkölcsön vagy állami támogatás. Bármilyen külső forrás igénybevételekor döntő szerepet játszik a jövedelmezőség, bár a faipar esetében a pénzforrásokért folyó versenyben más iparágakkal szemben jelentős szerepet játszik a faipar megújítható nyersanyagforrása, alapanyag-ellátásának hosszú távú biztonsága.
- A jövedelmezőség tekintetében a faipari ágazatok jelenleg nemzetközi viszonylatban is nehéz helyzetben vannak. A nyomott árak miatt ezek jövedelmezősége jóval az elfogadható szint alatt van. Az árak egyes esetekben még a változó költségeket sem fedezik. Az üzemek beruházásra fordítható, saját forrása évről évre csökken. Ez jórészt arra vezethető vissza, hogy az eszköz-költségek az üzemméretek növekedése miatt, jóval nagyobb mértékben nőnek, mint az árak, és főleg emiatt, a jövedelmezőség állandóan csökken.
- A fejlesztés alapvető feltétele a jövedelmezőség növelése. Ennek egyik legfontosabb eszköze a technikai és pénzügyi, lehetőség szerint vertikális (a fogyasztói piacra termelő) integráció. Ezért nagy, vertikális ipari komplexu-

mok létesítésére kell törekedni, melyek egy-egy adott körzet minden fellelhető faanyagforrását — a felesleges szállítás kiküszöbölésével — a körzeten belül egy helyre koncentráltan, feldolgozzák. A jövedelmezőség fokozásának másik fontos eszköze lehet a technológia felesleges fázisainak kiküszöbölése, pl. a cellulózipar esetében a szárítás kiejtése, a nedves pépnek a cellulózüzemből közvetlenül a papírgyárba történő szállítása és feldolgozása.

- Egyértelmű megállapítása volt a szemináriumnak végül az, hogy a jövedelmezőség növelésére irányuló, minden erőfeszítés mellett a fejlesztés — nemzetközi viszonylatban is — sem az erdőgazdálkodásban, sem a faiparban egyelőre nem nélkülözheti az állami támogatást. Erre a pénzügyi forrásra többek között a kiegészítő, egyelőre kevésbé jövedelmező nyersanyagforrások bekapcsolására, a hulladékok hasznosítására való ösztönzés érdekében is szükség van.

634.0.945.4

A NEMZETKÖZI NYÁRFABIZOTTSÁG HARMINCÉVES

A Nemzetközi Nyárfabizottság, alapítása 30. évfordulójának megünneplését az Olasz Köztársaság Földművelési és Erdészeti Minisztériumának Erdő- és Hegyvidéki Gazdálkodási Főigazgatósága és az Olasz Nemzeti Nyárfabizottság (V. BENVENUTI főigazgató, a bizottság elnöke) szervezte meg. Az ünnepséget Rómában, a főigazgatóság G. Carducci utcán levő új, korszerű épületének tanácstermében tartották. Részt vettek rajta a nemzeti nyárfabizottságok elnökei és a Nemzetközi Nyárfabizottság (IPC) végrehajtó bizottságának tagjai. Előadást tartottak: V. BENVENUTI, J. POURTET (Franciaország), R. FONTAINE (FAO), F. BOCCALARI (Olaszország), E. GIORDANO (Olaszország), az IPC elnöke, M. VIART (Franciaország) az IPC alelnöke, G. GIORDANO (Olaszország), H. A. VAN DER MEIDEN (Hollandia) és KERESZTESI B. Az előadások közül bemutatjuk J. POURTET előadását, aki 30 éve megszakitás nélkül tagja az IPC végrehajtó bizottságának és a magyar felszólalást, amelyhez az ERTI nyárfakutatói adtak részanyagokat.

JEAN POURTET: A Nemzetközi Nyárfabizottság 30 éves története

A francia kormány kezdeményezésére 1947-ben április 19—26-ig, Párizsban nemzetközi nyárfahetet rendeztek, mellyel kapcsolatban tanulmányutat is szerveztek. Ezen a francia szakértők mellett 8 ország képviselői vettek részt. Ennek a rendezvénynek a végén elhatározták a FAO védnöksége alatt Nemzetközi Nyárfabizottság létrehozását, melynek jogállását és működési szabályzatát az Olaszországban, 1948-ban tartott második összejövetelen hagyták jóvá.

Az alapítótagegységek sorában a következő 7 ország szerepelt: Belgium, Franciaország, Olaszország, Hollandia, Egyesült Királyság, Svédország és Svájc (valamennyi Nyugat-Európához tartozik). Első elnöknek PHILIPPE GUINIERt (Franciaország) választották meg.

A szerény kezdet után a Nemzetközi Nyárfabizottság gyorsan fejlődött és kilépett a kezdeti európai keretből, a tagországok száma fokozatosan növekedett, míg elérte a mostani 30 tagországot (NSZK, Argentína, Ausztria, Belgium, Bulgária, Kanada, Dél-Korea, Spanyolország, USA, Franciaország, Magyarország, Irán, Írország, India, Olaszország, Japán, Libanon, Marokkó, Pakisztán, Hollandia, Portugália, Szíria, Egyesült Királyság, Egyiptom, Románia, Svájc, Tunézia, Törökország, Jugoszlávia és Új-Zéland), valamint Görögország, Irak és Svédország, mely utóbbiak időszakonként vesznek részt a bizottság munkájában. A felsorolt országok az öt világrészben vannak, de lehet őket csoportosítani a nagy földrajzi övek szerint, amelyek a nyárfatermesztésre elsősorban szóba jöhetnek és amelyek északon és délen a 30. és 55. szélességi körök között találhatók:

— Nyugat-Európa	11 ország
— a dunai országok	4 ország
— a Közel-Kelet és a mediterrán tengerpart	8 ország
— a déli félgömb	2 ország
— Távol-Kelet	2 ország

A vázolt általános földrajzi fejlődés mellett meg kell jegyezni, hogy Svédország és Norvégia kilépett a bizottságból, mivel csak a rezgőnyár termesztésében érdekelt, amivel a bizottság csak kismértékben foglalkozik.

A párizsi értekezlet után GUINIER elnök a világ nyárfatermesztése megjavításának és fejlesztésének programját a következőkben vázolta:

1. Meghatározni a termesztendő fajokat és hibrideket, valamint megfelelő nomenklatúrát kialakítani.
2. Kiválasztani a termőhelyeknek és a fapiac igényeinek megfelelően a legjobb kultivárokat.
3. Ha szükséges, új hibrideket szelektálni vagy létrehozni.

Ezt a programot részletesen az 1948. évi II. nyárfakongresszus dolgozta ki, amely egyúttal kötelezte a tagországokat, hogy belátásuk szerint hozzanak létre nemzeti nyárfabizottságokat, melyekben képviselve vannak a kutatók, a termesztők és a fafelhasználók. Ezzel a bizottság világosan kinyilvánította, hogy nem kívánja tevékenységét elméleti kutatásokra korlátozni, hanem olyan konkrét eredmények elérésére törekszik, melyek a gyakorlati szakemberek, csemetekertészek, erdőművelők, fafelhasználók és fatermesztők által jól hasznosíthatók. A nemzeti bizottságoknak ajánlotta:

- Szervezzék meg a szaporítóanyag ellenőrzését, kísérik figyelemmel a betegségeket, a rovarkárosításokat, valamint a termesztett fajtáknak érzékenységét, ill. ellenállóképességét a légköri károsításokkal szemben (fagy, aszály, szél stb.).

Végrehajtó bizottságot hoztak létre, mely választott és kooptált tagokból áll, figyelembe véve a tagországok földrajzi megoszlását. A tagokat az országok javasolják, de a megbízás személyre szóló. A végrehajtó bizottság egy elnököt és egy elnökhelyettest választ. Kezdetben 8 tagból állott, 6 évre választ-

tották, jelenleg 17 tagja van és 4 évre választják. A végrehajtó bizottság megújítása többször megtörtént, a régebbi, azóta elhalt tagok közül PH. GUINIER, G. HOUTZAGERS és G. PICCAROLO a bizottság tiszteletbeli elnökei. Egészében, mintegy 40 szakértő vett részt 17 különböző országból több-kevesebb ideig a végrehajtó bizottság munkájában, az elnökök és alelnökök azonban az eltelt 30 év alatt csak Franciaországból, Olaszországból és Hollandiából kerültek ki.

Az alapszabály megengedi munkacsoportok, albizottságok létrehozását, melyek nagy szerepet játszottak a bizottság tudományos és műszaki tevékenységében. A következő munkacsoportokat, albizottságokat hozták létre:

- nomenklatúra albizottság,
- betegségek munkacsoport,
- rovarkárosítások munkacsoport,
- nemesítési „ad hoc” bizottság
- fakitermelési és fahasznosítási munkacsoport.

Az alapszabály 3. cikkelye a Nemzetközi Nyárfabizottság feladatává tette tanulmányutakkal egybekapcsolt kongresszusok szervezését, ennek megfelelően 1947—53-ig évenként, 1955—59-ig kétévenként, ezután háromévenként rendeztek kongresszusokat, összesen tizenötöt, 12 különböző országban. Mindegyiken 50—150 szakértő vett részt, akiknek számára fontos szakmai dokumentációkat adtak át, általában a szervezet három nyelvén, angolul, franciául és spanyolul. A kongresszusoknak a fele nyitva volt a nem tagországok számára is.

A világ egyes régiói nyárfatermesztésének speciális kérdései arra indították a Nemzetközi Nyárfabizottságot, hogy a tagországok egy-egy csoportja számára regionális nyárfakonferenciákat szervezzon. Közel-Kelet 1954-ben és 1962-ben, Latin-Amerika 1956-ban, Nyugat-Európa 1964-ben. Végül 1973-ban Hollandia szervezett regionális konferenciát „A nyárok fájának felhasználása Nyugat-Európában, s ennek kihatása a termesztésre és kutatásra” címen.

Minden kongresszuson megvitatták a nemzeti nyárfabizottságok tevékenységét, ami a világ nyárfatermesztéséről, annak fejlődéséről átfogó panorámát nyújtott (sok nem tagország is tájékoztatást nyújtott nyárfatermesztési munkájáról).

Minden rendezvényhez tanulmányút kapcsolódott, melyek lehetővé tették jól kiválasztott, konkrét példák és gondosan összeállított dokumentáció alapján a meglátogatott ország nyárfatermesztési és fahasznosítási eredményeinek megismerését. E tanulmányutak során nyárfát feldolgozó üzemeket, esetenként kisebb üzemeket is látogattak meg. A nyárfatermesztők sokat tanultak az ilyen tanulmányutak során. De a kongresszusok és tanulmányutak ezenkívül lehetővé tették a szakértők között személyes kapcsolatok kialakítását, ami távoli országok között nem kevésbé fontos. Megtekintett üzemben vagy nyártelepítésben az eszmecsere sokkal szabadabbak és gyakran hasznosabbak, mint a kongresszusi termekben. Ezeket gyakran levelezés követi vagy egyéni utazások, melyek alapvető szerepet játszottak a nyárfatermesztés fejlesztésében.

A Nemzetközi Nyárfabizottság szorosan csatlakozott a FAO műszaki segítségnyújtási tevékenységéhez a nyárfatermesztés fejlesztése érdekében, különösen a Közel-Keleten. A FAO és az olasz papíripar segítségével adta ki a végrehajtó bizottság az első kollektív nyárfakönyvet „A nyárok szerepe a földhasznosításban és a fatermesztésben” címen, mely 1957-ben jelent meg franciául, majd ezután angolul és spanyolul. Nagy érdeklődést váltott ki és több nyelvre is lefordították.

A bizottság patronálta 1961-ben Róma közelében, Tivoliban a mediterrán populétum létrehozását, mely a mediterrán országokban termesztett nyárákat gyűjtötte össze (295 klónt) és 1966-ban a kölni populétumot, a mérsékelt égövi európai országok számára (56 klón). Mindkettő rendszeresen beszámol tevékenységéről a bizottságnak és ellátja kiinduló szaporítóanyaggal az érdeklődő országokat.

Így megállapítható, hogy 30 éves működése alatt a Nemzetközi Nyárfabizottság jó munkát végzett és a világ nyárfatermesztésének a fejlődése számottevő részben ennek köszönhető. Így többek között:

- A nyárfélék jobb megismerése és leírása.
- A nyárféléket fenyegető betegségek, károsítások megismerése és az ellenük való védekezés.
- A nyárfélék elterjedésének statisztikai nyomon követése és fahozamuk megismerése.
- A nyárfélék fájának megismerése és legcélszerűbb felhasználásának feltárása.
- Lehetőség teremtése sok-sok szakértő számára, mintegy 18 ország meglátogatására, s információk rendelkezésre bocsátása rendszeresen a világ nyárfatermesztéséről.

Ezek az eredmények jó szándékú együttműködés következtében voltak elérhetők a FAO támogatásával, olyan szakemberek közreműködésével, akik közül mindegyik elvitte tégláját, illetve dugványát a közös épület felépítéséhez.

A Nemzetközi Nyárfabizottság hatása a magyar nyárfatermesztésre

A nyárfatermesztés fejlesztése nálunk az 1950-es években került előtérbe. Nagy segítséget jelentett ehhez bekapcsolódásunk a Nemzetközi Nyárfabizottság (IPC) munkájába.

Az 1957. évi franciaországi IX. nemzetközi nyárfakongresszuson szerzett tapasztalatok figyelembevételével építettük ki a nyárfakutatási szervezetet, alakítottunk ki a hazai viszonyok között hatékony termesztési módszereket. Szakembereink alapvető irodalomként használták „A nyárfák a fatermesztésben és a földek hasznosításában” című FAO-kiadványt, valamint JEAN POURTET „Nyárfatermesztés” című könyvét.

A Nemzetközi Nyárfabizottság kiadványai, rendezvényei hozzásegítettek bennünket széles körű és gyümölcsöző nemzetközi kapcsolatok kialakításához. Az Erdészeti Tudományos Intézet jó kapcsolatokat épített ki az olaszországi, franciaországi, belgiumi, hollandiai, romániai, jugoszláviai és csehszlovákiai nyárfakutató intézményekkel, de közvetlen kapcsolatba kerültünk időnként egyes észak-amerikai intézményekkel is. A kölcsönös segítség és együttműködés eredményeként hozzájutottunk számunkra egyéb módon szinte elérhetetlen nemesítési alapanyagokhoz. A magyar nyárfakutatók és nyárfatermesztési gyakorlati szakemberek közvetlenül tanulmányozhatták az IPC tagországaiban a kutatási és termesztési módszereket, eredményeket.

Fajtagyűjteményünk fejlesztéséhez a nagy nyárnemesítők — HEIMBURGER, HOUTZAGERS, JABLOKOV, MUHLE LARSEN, PEACE, PICCAROLO stb. — siettek segítségünkre, küldtek szaporítóanyagot a termesztett fajtákból. Jórészt ennek eredményeként, ma mintegy 1200 fajt, fajtát meghaladó klóngyűjteménnyel rendelkezünk. A kapott segítséget tőlünk telhetően viszonzottuk. Az

általunk küldött *P. alba* virágporral HEIMBERGER kiváló *P. grandidentata* $\times$ *P. alba* fajhibridet hozott létre. MUHLE LARSEN és utóda STEENACKERS számos *P. deltoides* $\times$ *P. nigra* keresztezést végzett az általunk küldött virágporral. Róma környékén, a mediterrán populétumban az általunk küldött *P. alba* csemeték igen jó növekedésűek és szép, egyenes törzset neveltek. ZSUFÁVAL és MAYJAL, egyhetes expedíció során számos kiváló *Salix alba* törzsfát szelektáltunk a Duna és Tisza árterében.

A párizsi kongresszust követő tanulmányúton látott vineulli populétum minijára létesítettük a külföldi fajtákkal és saját faj- és fajtahibridekkel beállított klónkísérleteket, melyek alapján az Országos Mezőgazdasági Fajtaminősítő Tanács több fajtát elismert és engedélyezte termesztését.

A Nemzetközi Nyárfabizottságnak köszönhetjük, hogy 1973—74-ben csatlakozhattunk a nyárfélék nemesítésével foglalkozó albizottság (R. KOSTER) koordinálásával indított *Populus trichocarpa* és *Populus deltoides* származási kísérletekhez. Oregon és Washington államokból 34 *P. trichocarpa*, Mississippi, Missouri, Ohio, Iowa és Illinois államokból pedig 41 *P. deltoides* magszármazást kaptunk, melyekből mintegy 80 000 csemetét neveltünk. A belőlük létesített származási kísérletek lehetővé teszik az új nemesítési program kidolgozását, a magyar nyárfanemesítés, -termesztés korszerűsítését. Az első értékelés alapján mintegy 2000 klónt szelektáltunk.

Az Aigeiros-nyárák közül a *P. deltoides*-ek a legalkalmasabbak ellenálló tulajdonságuk révén hazai vonalakba történő bevitelére. Felhasználásukkal számos, betegségekkel szemben ellenálló klónt sikerült előállítanunk, mint pl. az új fajtajelölteink közt szereplő *P. deltoides* $\times$ *P. nigra* H 490—3.

A Leuce-nyárákkal kapcsolatos nemesítői munkánkban a legjobb eredményt az ugyancsak nemzetközi kooperáció segítségével előállított *P. alba* $\times$ *P. grandidentata* H 422—1 'Favorit' szürkenyár adta, mely igénytelenségével, a levél- és kéregmegbetegedésekkel szembeni ellenállóképességével, jó növekedésével és nagy disztórtékével tűnik ki.

Az 1957. évi, franciaországi IX., az 1959. évi, olaszországi X. és 1962. évi, jugoszláviai XI. nemzetközi nyárfakongresszuson elfogadott irányelvek hatására tértünk át a hagyományos szilvikultur jellegű nyárfatermesztési módszerrel az intenzív, ültetvényyszerű termesztésre. Elsősorban a kongresszusok alkalmával rendezett bemutatók győzték meg a hazai szakembereket tágabb hálózat alkalmazásának szükségességéről, korszerű termesztési módszerek (talajelőkészítés, mélyültetés, megfelelő minőségű ültetési anyag) bevezetésének célszerűségéről.

Rendszeres tájékoztatást kaptunk a Nemzetközi Nyárfabizottságban a nyárfa felhasználásáról, piaci helyzetéről, ennek megfelelően dolgoztuk ki a megfelelő nevelési modelleket. Mivel a nyárfa iránti kereslet az elmúlt három évtizedben gyakran változott, több modellt (rövid vágáskorú, vékony ipari faféleségek előállítására; rövid vágáskorú, vastag ipari faféleségek előállítására és végül a hosszú vágáskorú, vékony és vastag ipari faféleségek előállítására egyaránt alkalmas modellt) alakítottunk ki.

A kifejtettekből megítélhetően, a Nemzetközi Nyárfabizottság információs és szervező tevékenységével jelentős hatást gyakorolt a hazai nyárfatermesztés fejlesztésére irányuló szervezési, elméleti és gyakorlati munkákra egyaránt. Részben ennek is köszönhető, hogy Magyarország az utóbbi két évtizedben az egyik legjelentősebb nyárfatermesztő ország lett Európában. Ezt a segítséget a Nemzetközi Nyárfabizottságtól, illetve tagországaitól további munkánkban is igényeljük. Örömmel várjuk az alkalmat, hogy a nyárfatermesztési ku-

tatás és gyakorlat terén elért eredményeinket a Nemzetközi Nyárfabizottsággal — a tőle kapott segítség szerény elismeréseként is — közvetlenül megismertethessük.

A FAO Nemzetközi Nyárfabizottsága fennállásának 30 éves évfordulóján valamennyi magyar nyárfatermesztő őszinte tisztelettel, hálás szívvel gratulál a bizottságnak és kíván az elmúlt 3 évtizedhez hasonló, eredményes munkát.

* * *

A jubileum alkalmából kiadták az IPC által regisztrált, valamint az Erdészeti Fajfajták Olasz Nemzeti Regiszterébe felvett nyárfajták jegyzékét és leírását.

A Nemzetközi Nyárfabizottság által leírt és regisztrált 28 klón a következő:

Populus nigra var. *thevestina* cv. 'R—103'
Populus deltoides cv. 'Chautagne'
Populus nigra var. *thevestina* cv. 'TR—56/52'
Populus nigra var. *thevestina* cv. 'TR—56/75'
Populus×*euramericana* cv. 'Blanc du Poitou'
Populus×*euramericana* cv. 'Brabantica'
Populus×*euramericana* cv. 'Celei'
Populus×*euramericana* cv. 'Eckhof'
Populus×*euramericana* cv. 'Eugenei'
Populus×*euramericana* cv. 'Flachslanden'
Populus×*euramericana* cv. 'Forndorf'
Populus×*euramericana* cv. 'Gelrica'
Populus×*euramericana* cv. 'Grandis'
Populus×*euramericana* cv. 'Harff'
Populus×*euramericana* cv. 'Heidemij'
Populus×*euramericana* cv. 'I—154'
Populus×*euramericana* cv. 'I—214'
Populus×*euramericana* cv. 'I—262'
Populus×*euramericana* cv. 'I—455'
Populus×*euramericana* cv. 'I—45/51'
Populus×*euramericana* cv. 'Leipzig'
Populus×*euramericana* cv. 'Lingenfeld'
Populus×*euramericana* cv. 'Löns'
Populus×*euramericana* cv. 'Neupotz'
Populus×*euramericana* cv. 'Robusta'
Populus×*euramericana* cv. 'Steckby'
Populus×*euramericana* cv. 'Tardif de Champagne'
Populus×*euramericana* cv. 'Virginie de Frignicourt'

Az Erdészeti Fajfajták Olasz Nemzeti Regiszterébe felvett 15 nyárfajta pedig a következő:

Populus×*euramericana* (Dode) Guinier 'I—214'
Populus×*euramericana* (Dode) Guinier 'I—262'
Populus×*euramericana* (Dode) Guinier 'I—455'
Populus×*euramericana* (Dode) Guinier 'I—154'
Populus×*euramericana* (Dode) Guinier 'I—45/51'
Populus deltoides 'Harvard (I—63/51)'
Populus deltoides 'Lux' (I—69/55)
Populus×*euramericana* 'S. Martino' (I—72/58)
Populus deltoides 'Onda' (I—72/51)

Populus×euramericana 'Triplo' (I—37/61)
Populus×euramericana (Dode) Guinier 'Boccalari' (I—CB2)
Populus×euramericana 'BL Costanzo' (I—BL)
Populus×euramericana 'Gattoni'
Populus×euramericana (Dode) Guinier 'Cappa Bigliona'
Populus×euramericana (Dode) Guinier 'Branagesi'

A Nemzetközi Nyárfabizottság 3. rendkívüli ülése

A rendkívüli ülés az 1961-ben érvénybe lépett, a Nemzetközi Nyárfabizottságnak FAO keretébe való felvételéről szóló határozat 6. cikkelye 2. §-ának és 7. cikkelye 2. §-ának a módosításával foglalkozott.

A módosításokat a francia kormány kezdeményezte. Előterjesztésében egyrészt megállapította, hogy a bizottság ülései között eltelt időszakok nem felelnek meg a határozatban előírt két évnek és javasolta azt négy évre módosítani. Másrészt rámutatott, hogy a FAO-konferencia 17. ülésszaka (Róma, 1973) a FAO testületeiben való részvétel jogát kiterjesztette a nem FAO-tagállamokra is. Korábban ez a jog csak azokra a nem tagállamokra korlátozódott, akik tagjai az ENSZ-nek. Ezt a jogot 1973-ban kiterjesztették azokra az államokra is, melyek tagjai az ENSZ valamelyik szakképviselőjének vagy a Nemzetközi Atomenergia Ügynökségnek. Ez elősegíti a FAO-tevékenység egyetemességének magas fokát. Ezért javasolta a francia kormány a FAO-konferencia indítványát a Nemzetközi Nyárfabizottságra is kiterjeszteni.

A rendkívüli ülés mind a két javaslatot elfogadta.

Figyelmet érdemel a FAO képviselőjének, L. E. HUGUET-nek a felszólalása, aki utalva a FAO tevékenységében bekövetkezett súlypontáthelyezésekre, kifejtette, hogy bár igen nagyra értékelik az IPC munkáját, a jövőben az eddigi anyagi támogatást nem tudják számára nyújtani.

V. BENVENUTI tájékoztatást adott az előkészítés alatt álló, új olasz 10 éves erdőtelepítési és fásítási tervről. Az Európában várhatóan bekövetkező faháánnyal, valamint a meglevő út- és községefasítások kiöregedésével, fogyasztásával indokolta az új, nagy terv parlamenti előterjesztését. A tervezett új erdőtelepítésekben, fásításokban nagy szerepet szánnak az új nyárklónoknak.

H. A. VAN DER MEIDEN hasonló holland tervről számolt be. Hollandia, félve a várható európai faháánnytól, gyors ütemben növelni készül erdőterületeit. Megemlítette, hogy a világ két nagy faexportőrijének — a Szovjetuniónak és anadának — az összes mostani fűrészáru- és cellulózexportját megvenné Japán, ha neki adnák. Számolni kell Kínával is, mint faimportőrrel. A nyolcvanas években az egy lakosra jutó szovjet papírfogyasztás eléri a jelenlegi európai átlagot, ami a belső fafelhasználás nagymértékű növekedését hozza majd. Az Európai Gazdasági Közösség országaiban az importban az olaj után a fa következik, amit figyelembe kell venni a nyersanyagtermelési politika meghatározásakor. Hollandiában a fatermesztésben továbbra is kiemelkedő szerepet szánnak a nyáraknak. Részletesen kifejtette a nyárak tájökológiai és tájeshztétikai szerepét.

C. E. D'OUTREMONT hasonló érvekkel indokolta Belgiumban az UNAL grammonti nyárfakutató intézet hosszú évek óta tartó válságának rendezését, a nyárfakutatás állami támogatását.

A kifejtettek szem előtt tartásával nálunk is célszerűnek tűnik felülvizsgálni az új erdőtelepítések évi volumene csökkentését. Nagyobb gondot kellene fordítani a különböző okok miatt mindinkább megfogyatkozó mezőgazdasági, valamint út- és községefasításaink pótlására is.

A háromnapos tanulmányút bemutatta a nyárfakutatás és -termesztés legújabb eredményeit Umbriában, Lombardiában és Piedmontban.

A tanulmányút fő szervezője a Mezőgazdasági és Erdészeti Társulás volt, mely az Állami Cellulóz- és Papíripari Egyesülés keretében a céllal működik, hogy elősegítse a gyorsan növő fafajok, főként a nyár-, eukaliptusz- és fenyőfélék elterjesztését. A társulás fő célkitűzései: a csemeteellátás, erdősítési tervek készítése, valamint segítségnyújtás az erdősítési, erdővédelmi, erdőnevelési és fakitermelési munkák végrehajtásához. Minden régióban van szervezete, melyek együttesen 4200 ha-on főként csemetetermeléssel, termesztési kísérletekkel 72 technikust és 700 munkást foglalkoztatnak. A társulás biztosít szaporítóanyagot az összes, gyorsan növő fafajokból létesített erdőtelepítés 80 %-ához.

A tanulmányút során jártunk Umbriában (Assisi közelében), a társulás Castellaccio és Feccioli Gazdaságában, ahol kísérleti nyárfatelepítéseket mutattak be. A Castellaccio Gazdaság a mezőgazdáknek ingyenesen ad műszaki segítséget az ültetés elvégzéséhez mélyfúró, valamint a nyárkárosítók elleni védelemhez 441-es típusú, 35 lóerős Mercedes-Benz—Unimog traktorra szerelt, speciális permetezőgép és speciálisan kiképzett szakszemélyzet rendelkezésre bocsátásával. A Feccioli Gazdaságban érdekes *Populus×euramericana*, *Populus deltoides* klónkísérleteket, valamint minirofációban végzett nyemesnyár-sarjzatatási kísérleteket láttunk. A nyárok minirofációban történő sarjzatatásának vizsgálatára nálunk is célszerű beállítani kísérleteket Szombathely, Mohács és Vásárosnamény térségében. Kontrollként szükséges hagyományos sűrű és új-szerű tághálózatú szálerdőt is telepíteni.

A Castellaccio Gazdaság központjában adott fogadáson nagy pohárköszöntőt mondott M. VIART, az IPC alelnöke. Kifejtette, hogy a modern nyárfatermesztés és -termesztés Olaszországban alakult ki. Casale Monferrato a nyárok Rómája. Az 1929-ben G. JACOMETTI által szelektált I—214 csinálta a legnagyobb karriert az erdészeti növényfajták közül. Az olasz nyárfakutatók és -termelők mindenben, mindenkinek rendelkezésére álltak és állnak. Térítésmentesen ellátták az I—214 és más új fajták kiinduló szaporítóanyagával az egész világot. Ez a jubileum 30 éves munkájuk eredményének az összegezése.

Számomra a tanulmányút második napja volt a legérdekesebb, amikor a Po folyótól északra elterülő lombardiai síkságon utaztunk keresztül. A Po-síkság szívében van ez a táj, az Alpok lába és a folyó között. Az évi középhőmérséklet 13,8 fok, az átlagos évi csapadék 891 mm, tavaszi és őszi maximumokkal. Az Alpokból leszálló nagy folyók, melyeket csatornák egészítenek ki, lehetővé teszi a mezőgazdaságban az öntözést. Általában nagyobb kiterjedésű, 80—100 ha-os farmok gazdálkodnak a tájon. A földek nagyobb részét a lóhere foglalja el, vetésforgóban a búzával és a kukoricával. A nyugati részeken a rizsföldek dominálnak. Mintegy 10—20 %-ot foglalnak el a „marcitá”-k, olyan rétek, melyeket viszonylag meleg források vizével öntöznek, ami lehetővé teszi a csaknem egész éven át megtermelés nélküli takarmánytermesztést. A hektáronkénti termésátlagok rendkívüliek:

- 45 q búza a gabonaföldeken;
- 120 q széna a réteken;
- 800—1000 q fű a „marcitá”-kon;
- 50—60 q rizs a rizsföldeken;
- 100 q kukorica a kukoricásokban.

Hajdan igen sok fasor volt a tájon, főleg fűzekből, melyek fonófűzet és rőzsét szolgáltattak. Az utóbbi évtizedekben ezek visszaszorultak, s elterjedtek a nemesnyárasok, melyek ma már jellegzetes tájelemnek számítanak. Az intenzív módszerekkel létesített nyárkultúrák az Alpokból leereszkedő mellékfolyók mentén és főként a Po partján találhatók. Jártunk a tájon a Mezőgazdasági és Erdészeti Társulás Carpaneta Gazdaságában Mantova közelében, a Burgo Papíripari Társaság mantovai üzemében, valamint Casale Monferratóban, a nyárfatermesztési kutatóintézetben.

A Carpaneta Gazdaság csemetekertjeiben minden munkaműveletet gépesítettek a simadugvány ültetésétől a csemete kiemeléséig, illetve a felhasználási helyig történő szállításig. A 6 m-es, óriás csemetéket több mint ezer kilométer távolságra is képesek úgy elszállítani, hogy nem történik bennük a megeredést befolyásoló károsodás. A szállított csemeték, hála az intenzív növényvédelemnek, teljesen egészségesek, jól fásodottak. A csemetekertekben jelenleg az 'I—214', a 'San Martino', a 'Boccalari' és a 'Gattoni' klónokat termesztik. A gazdaságban mutatták be a társulás által a csemetetermelésben és erdősítésben használt géprendszert. A bemutatott gépek közül a csemetekerti dugványültető, az Unimogra szerelt mélyfúró és az Unimogra szerelt, egyes fák permetezésére szolgáló permetező nálunk is ígéretesnek látszana, ezért javasoltuk a FAGOK vezérigazgatójának, hogy vásároljanak belőlük kísérleti célra, intézetünk számára.

A Burgo Papíripari Társaság mantovai üzemében megismerhettük a „Burgo-komposzt” készítését. Az üzemben évente 21 ezer tonna hulladék képződik (11 ezer tonna nyárfakéreg, 7,5 ezer tonna centrifugavízből leülepedett iszap és 2,5 ezer tonna mechanikus cellulóziszap). Ebből szerves trágyát (komposztot és humuszt) készítenek. A berendezés létrehozásához 1972-ben a Földművelési és Erdészeti Minisztérium adott kölcsönt. Az eljárást, melyet szabadalmaztattak, a Piccarolo-intézet dolgozta ki (920755. számú olasz szabadalom: „Procedimento per la fabbricazione di un fertilizzante agricolo organico”). Lényege: miután a nyárkérget kalapácsos malomban megőrölték, komposztálás céljából 200 m hosszú, 20 m széles, 7 m magas rakásokba halmozzák, melyeket a rakások közepén rendszeresen mért hőmérsékleti, szellőzési és pH-értéktől függően, 12 hónap leforgása alatt hatszor megforgatnak. A forgatásra egy hatalmas, emelő-szerkezettel egybeépített, síneken mozgó siló szolgál, mely 40 tonna anyagot képes egyik halomból a másikba átvinni. Négyféle készterméket állítanak elő: mulch-ként használt komposztot, szerves trágyaként használt komposztot, nyárkéreghumuszt és állati hígtrágyával dúsított nyárkéreghumuszt. A megfelelő ipari berendezéseket 1972-ben építették. Ez idő szerint évente 10 ezer tonna szerves trágyát értékesítenek, s fokozatosan elérik a célul kitűzött 20 ezer tonna termelést. A piac a termékeket kedvezően fogadta, Olaszországban a szerves trágyák általában egyre nagyobb szerepet kapnak a mezőgazdaságban.

A tanulmányút utolsó napján, késő délután Casaléból gépkocsival utaztam Milánóba. A mintegy 80 km-es úton jó képet kaptam a Pótól északra elterülő síkság nyárasairól. A sok-sok kisebb-nagyobb nyárfaültetvény a meghatározó tájelem. Végig nyárfás tájon halad az autó. S bár a táj a mi Alföldünknel sokkal kedvezőbb talaj- és éghajlati adottságokkal rendelkezik, s mindenütt szakszerűen telepített, gondozott nyárfaerdőket látunk, a megfelelő termőhelyre ültetett alföldi nyárasaink kiállnak az összehasonlítást az itteniekkel.

Keresztesi Béla

HOZZÁSZÓLÁSOK

SZENTKUTI FERENC: „AZ ERDŐRENDEZÉS FEJLESZTÉSÉNEK LEHETŐSÉGEI“ C. CIKKÉHEZ

Egyetértek Szentkuti kolléga cikkével, amiben az aktuális állapotot számítógépen kívánja létrehozni, egyben továbbfejlesztésének irányát körvonalazza, de a kivitelezésre javasolt megoldásokat nem tartom egyértelműen jónak.

Nem tudom összeegyeztetni a kezelés fogalmát sem az erdőfelügyelő, sem az üzemtervező munkájával. A tervezés és ellenőrzés megvalósítása azonos szemlélyel nem szerencsés, e megoldásra az összeférhetetlenségen kívül számos, előnytelen példát tudok felhozni az eddigi gyakorlatom alapján. Az üzemterv ne lehetőségeket, hanem kötelezettségeket tárgyaljon. A faállományok fatömegének meghatározása szögszámoló próbás eljárással nem kielégítő, mert méretcsoportos eredményt nem szolgáltat, amire viszont szükség van a további tervek elkészítésénél. Az ötéves tervek beindulása előtt nem egy, hanem három évvel hamarabb van szükség a hozadékszabályozás elvégzésére.

A nagy területű erdőleltározás visszalépést jelentene a jelenlegi helyzethez viszonyítottan. A jelenlegi helyzet az ország valamennyi erdejét erdőrésztlenként tárja fel. Nem volna szerencsés az erdőrésztlenméltségű alapadathalmaz javítása bizonyos százalék, részletesebben felvett adat alapján. A nagy területű erdőleltározással foglalkozók 15 évenként végeznék az erdőleltározást és 14 éven át — évente — az Erdészeti Tudományos Intézet (ERTI), Erdészeti és Faipari Egyetem (EFE) és egyéb tudományos kutatóintézet munkáját látnák el, ill. segítenék (ez nem burkolt létszámemelés?). Az erdőleltározók munkája nem lenne egyenletes és folyamatos, továbbá 14 éven át nem is erdőrendező-ségi feladatot látnának el.

Az erdőrendezés fejlesztésére a következő elvi (koncepcionális) változtatásokra volna szükség:

Az erdőfelügyelőségnek a szakszerű gazdálkodás ellenőrzése során a gazdálkodás okozta évi változásokat (erdősítés, fahasználat, területváltozás) számítógépre alkalmas módon kellene bejelenteni.

Az üzemtervező az erdőrendezőség működési területének 1/10 részén az aktuális állapotot tételesen, helyszíni-terepi felülvizsgálattal, leporellókról végezné, a szükséges helyesbítéseket bejelentené az e célra rendszeresített lapon, az üzemi térképeket mindenkor helyesbíténé, a fatömegméréseket végezné el a 15 éven belül vágáséretté váló állományokban — kivéve a nemesnyárákat (főleg I 214 és OP 229) —, ahol a vágásérettségi kort 10 éven belül elérő állományokra kellene elvégezni, végül a felvételre kerülő területen a fásításokat venné számba. Az egész működési területen szükséges a telepítés okozta évi változások felvétele, míg megbízható megvalósulási térképek nem állnak rendelkezésre.

Az ÁÉMI az 1976. I. 1-i állapotot számítógépen 1978. II. 28-ra rögzíti. Ezt tovább kellene fejleszteni, az ország összes erdőterületére azonos időpontra érvényes üzemterv készítésével. Első ízben a VI. ötéves terv beindulásának kezdő napjával (1981. I. 1.) lehetne a határideje e munkának. Az ötéves tervek tervezési számához először az 1976. I. 1. aktuális állapotból kiindulva, az erdőgazdaságokra és erdőrendezőségként, esetleg megyénként, a többi szektorra szektoronként, először 1978. V. 31-ig kellene megállapítani az 1976. I. 1. aktualizált állapotábrázolatokból a 10 évre szóló kitermelhető fatömeget hozadék-

szabályozással. Ezen keretszámokat a gazdálkodóknak ki kellene adni, egyidejűleg lepurellókon a hozadékszabályozást is tartalmazó, aktuális állapotot erdőrésztelvényiségig tárgyalva, rendelkezésre kellene bocsátani. A gazdálkodók 5 éves tervüket a lepurellókból éves bontásban elkészíthetnék a megadott keretszámok betartásával. Ezt — az ötéves tervet évekre bontva — kellene az erdőfelügyelőknak ellenőrizni, hogy a keretszámok betartása és a szakmai szempontok megfelelően érvényesítésre kerüljenek. Az — éves bontású — ötéves tervet a népgazdasági ötéves terv időszakára szóló üzemtervekben érvényesíteni kell. Az üzemtervek érvényességi ideje 10 év, azonban megújításukat 5 évenként — egyezően az ötéves tervek kezdő napjaival — célszerű végrehajtani. Kíváncsú kimondani, hogy erdőrésztelhetárt változtatni elvileg tilos.

Lessényi Béla

Valóban „döntő elhatározások szükségesek” erdőrendezésünk további fejlesztése érdekében, ahogy azt Szentkúti Ferenc Az Erdő 1977 novemberi számában írja.

A felvázolt rendszer szerint egyszerűsödik az üzemtervezői és erdőfelügyelői munka. A számítógép adta lehetőségeket kihasználva pedig, mindenkor napra kész adatok birtokába juthatunk az erdő állapotáról, a tervezett és a már elvégzett munkákról.

Mindehhez azonban meg kell még oldanunk néhány, kisebbnek tűnő problémát. Ám ezek csak most tűnnek kicsinek, mert a tervezett rendszerben bizony rögtön nagyra válnának és a fogaskereknek csikorgását, sőt elakadását is okoznák.

Ezek közül most az erdő gazdasági beosztásával, az erdőrészteltekkel kapcsolatos aggodalmairól szólnék.

Nagyszerű dolog ugyanis, ha az erdőrésztel határainak a koordinátáit ezután a számítógép tartja nyilván, ő számolja a területét és rajzolja a térképet is, akár az általunk megadott, tetszőleges méretarányban is.

Nem lehet vitás, hogy ezt a nagy és költséges munkát csak akkor érdemes befektetni, ha az erdőrésztel kialakítása megfelel a ma, még inkább a közeljövő gazdálkodási igényeinek. Enélkül aligha lenne érdemes az adatait mágneslemezre vésni! A szerző által felvázolt rendszer is feltételezi az erdőrészteltek lehetőség szerinti állandóságát, hiszen azok esetleges változását még számítógépes módszerekkel is nehéz követni.

Erdőrésztelinket ebből a szempontból megvizsgálandó, meg kell ismerkednünk egy kicsit a történetükkel is.

Sok olyan üzemtervet örököltünk, ahol a gazdasági beosztás az évtizedek során nem változott; ennek megfelelően az évtizedekkel, nemegyszer az évszázadokkal ezelőtti gazdálkodási viszonyokat tükrözi.

Egy évszázaddal ezelőtt még nagyvonalúak voltak az elődeink. Jó nagy erdőrészeket alakítottak úgy, hogy a termőhelyi viszonyokat, technikai adottságokat eléggé szabadon kezelték.

Néhány évtizede a lónak talán egy kicsit a túlsó oldalára estünk. Sok helyütt túlságosan apró erdőrésztelket alakítottunk, ráadásul főképp a faállományhoz igazodtunk a résztelhatárokkal. Pedig az állományviszonyokat áll módunkban a legkönnyebben megváltoztatni, sokkal inkább, mint akár a termőhelyi, akár a technikai adottságokat. Az 1971-ben kiadott „Erdőrendezési Útmutató” már korszerű szemléletet képvisel.

Az útmutatónak eleget teendő, a legtöbbször nem egyszerűen a kis erdőrészek összevonását kell elvégeznünk, hanem alaposan meg kell változtatnunk az egész térképet:

1. Külön kell választanunk a gazdaságosan művelhető területeket a gazdaságtalanoktól. (Elődeink idejében a „gazdaságossági küszöb” általában nem ott volt, ahol mi most tartjuk.)
2. Az oly sokat és oly szívesen hangoztatott *differenciált gazdálkodás* érdekében, a gazdasági területeken belül is élesebb különbséget kell tennünk a közepes és jó hozamokat ígérő területek között. (Hiszen a népgazdaság is nagyobb követelményeket támaszt a jobb termőhelyeken folyó gazdálkodással szemben.)
3. Bátrabban át kell lépünk a részletalakításnál a meglevő állomány kisebb változásait, jobban kell igazodnunk viszont a termőhely változásaihoz. (Ez az előző évtizedek során kevésbé volt követelmény.)
4. A korszerű technika bevezetése, a koncentrált munkavégzés érdekében meg kell keresnünk azt az ésszerű határt, ameddig átléphetjük az állomány- és termőhelyi viszonyok változását.

Nem tartható fenn például a Debrecen környéki erdős pusztákon az akác, szerúségi követelménynek, arról teljes áttekintésem természetesen nincsen. De azért sok példát ismerek:

Nem tartható fenn például a Debrecen környéki erdős pusztákon az akác, a fenyők, a nyárok és a kocsányostölgy káprázatos változatossága, sokszor egy hektáron aluli erdőrészek formájában.

Ugyancsak nem indokolt a Sátor hegységben a fenyővel elegyes lombállományok apró erdőrészekre való osztottsága.

A koncentrált véghasználatok és felújítások jó példái a Mátrában már tíz évnél is idősebbek. (Az ennél fiatalabbakat viszont már nem merném példaképül állítani.)

De nem volna helyes elhallgatni a gazdasági beosztás változatlanul hagyásának indokait sem: Nehéz dolog a gazdálkodónak újra megtanulni a térképet, megszokni az új elnevezéseket. Bár ezt ellensúlyozza valamelyest, ha kevesebb rubrikából áll majd a vágásterve, az erdőművelési terve, kevesebb munkanaplót, C-, E-, F- stb. lapot kell kitöltenie. Az üzemtervezőre is ellentétes erők hatnak. Körülbelül fele annyi munkával készítheti el az üzemtervet, ha nem kell a térképet újra szerkesztenie, nem kell az új határokat kifestenie, hanem munkáját rögtön az erdőleírással kezdheti. E kényelmetlenségek ellentétele egyedül a népgazdaság által elvárt, hatékonyabb termelőmunka lesz.

Hogy országosan mekkora területen kell még a gazdasági beosztáson javítani, arra nem lesz könnyű fényt deríteni. A kép nagyon vegyes lehet, hiszen e téren az üzemtervező egyetlen ösztönzője a saját, jobb munkára való törekvése, mérceje pedig a saját szakmai lelkiismerete volt. Ha angolul fogalmaznánk, úgy írnám: Az ellenőrzésre hivatott szervek — az üzemterv vizsgálata és jóváhagyása során — minderre nem fordítottak túlzottan nagy figyelmet. Magyarán: Ezzel nem törődött senki.

Mielőtt tehát egy nem olcsó és nem is rövid távra szóló rendszert bevezetnénk, gazdálkodásunk alapvető egységét, sejtjét alaposan meg kell még vizsgálnunk!

Ha — mint szintén soron levő feladatot — az erdőgazdálkodást folytató szervezetek között esedékes területcseréket is megemlítem, azt hiszem, nyilvánvaló, hogy noha a Szentkúti Ferenc által vázolt rendszer bevezetése még messze van is, *a kezdő lépések megtételével máris késésben vagyunk.*

Kezdjünk tehát hozzá e nagy munkához!

Reményfy László

A tervezés, kivitelezés és felügyelet hármaskörű munka és munkaköri tagozódás föl nem bontható. A tervezés és felügyelet összekapcsolása, munkaköri összeférhetetlenség miatt sem valósítható meg.

A gazdálkodási viszonyok ismerete a jelenlegi rendszer keretében megfelelően biztosított. Az egyéb szakmák keretében végzett tervezői, művezetői munka jellegében más az erdészeti művezetéstől.

A hozadékszabályozás pillanatnyilag alulról fölfelé való szerveződése is csak részbeni gond, mivel alapfelmérésre mindig szükség lesz. Csupán a hozadékszabályozási egység területét kellene megnövelni valamilyen módon a jelenlegihez képest. (Például: függvénykapcsolatot találni az erdőgazdaságok még érvényben levő és éppen megújított üzemterveinek hozadékszabályozási adatai között.)

Az aktualizálás útján előállított üzemterv többet nem nyújt, csak másképp és máskor. A jelenlegi problémákat sem szünteti meg, csak máshol és más módon csapja ki.

Az állapotváltozások időpontjában tervelőírás nem adható, mivel csökken a tervezői biztonság. A kétszeri helyszínelés igénye tehát megmarad.

A jelen rendszer egyöntetű tízes — idő, biztonság és területszázalék — periodikusságával szemben az új felvételi rendszer sima futást nem tud adni. Maga is kénytelen lesz periodizálni a tízéves hozadékszabályozás és a változatlanul megmaradó, kétszeri helyszínelés miatt. Változást csupán az jelentene, hogy ebben az esetben az azonos állománytípusok felvétele periodizálna együtt és a változók periódushossza sem lenne azonos. Vagyis a jelenlegi, harmonikus periodikus rendszerünket diszharmonikusra cserélnénk.

A problémáink tehát megmaradnának, sőt még bővülnének is, diszharmonikuság fellépésével. Ezen túlmenően további, főleg munkaszervezési gondok is előtérbe kerülnének.

Ugyanis, ha az üzemterv ötéves átfedéssel készül, úgy a periódus meggyorsul, tehát több felvételi munkát követel. Az előtervek minősége is romlik emellett.

A jelenlegi központosított műszaki felszerelés és személyzet szétforgácsolása maga után vonná az eddig elért eredmények jövőbeni romlását is.

Ezért sokkal inkább a jelenlegi felmérési rendszer lehetőségeit kellene még jobban kihasználni és biztosítani a még szükségesnek ítélt adatok megszerzésének gazdasági és műszaki feltételeit. A terepi felvétel nehézségei nem jelenthetnek indokot egy jól működő felvételi rendszer megszüntetésére.

Az üzemtervezők szociálpolitikai problémával terhes munkakörülményeit, fizikai igénybevitelét jobb gépkocsi- és munkaruha-ellátással, jobb szálláslehetőséggel — évek óta változatlan a szállásköltségünk stb. — és a terepi munkában eltöltött idő függvényében nyújtott nyugdíj- és szabadságkedvezmények nyújtásával kellene és lehetne kompenzálni.

Balogh György

EGYESÜLETI

KÖZLEMÉNYEK

Rovatvezető: Király Pál

Az oktatási bizottság vezetőségi ülésén megtárgyalta az 1978. évi munkaterv végrehajtási rendjét. Kiemelten foglalkozott az oktatási előadók hagyományos rendezvényével, tekintettel arra, hogy a FAGOK számukra egyhetes továbbképzést tartott. Az OB úgy döntött, hogy az idén is megrendezi az oktatási előadók tapasztalatcserejét. Pozitívan értékelte a bizottság, hogy két kitűzött célfeladatot megoldására alakítandó munkabizottságba az erdőrendezési, az erdőhasználati, a gépesítési szakosztály, valamint a műszaki fejlesztési és az ifjúsági bizottság 2–2 főt delegált.

Értetlenül állt szemben a bizottság azzal a rendelettel, amely a létrehozandó fűrész- és lemezipari szakközépiskolát a szakosítás során a Könnyűipari Minisztérium alá rendeli. Félő, hogy a létrehozandó iskola — amelynek létrehozásáért a bizottság évek óta erőfeszítéseket tett, nem a kitűzött célt fogja megvalósítani, azaz nem az elsődleges faipar középkaderigényeinek kielégítését.

Az erdei vasutak szakosztályának menetrendi munkabizottsága FODOR PÉTER vezetésével megvitatta az ÁEV korlátolt közforgalmú vonalainak nyári menetrendje kialakítását, különös tekintettel a kirándulók igényeire. A kimunkálás során figyelembe veszik a MÁV-csatlakozásokat és megfelelő lépéseket tesznek az ifjúság érdekeit szolgáló INTER-RAIL-igazolvány magyarországi érvényesítésére az erdei vasutaknál is.

A vadgazdálkodási szakosztály ülése megvitatta a készülő új vadászati törvény előzetesen kiadott téziseit. A vita anyagát, észrevételeket, javaslatokat emlékeztetőbe foglalva, az egyesületi állásfoglalás kialakítása céljából átadták az előkészítő bizottságnak. A vitában részt vettek: KIRÁLY PÁL, BALÁZS ISTVÁN, SZENDREY ERNŐ, VIDA LAJOS, Dr. KÓHALMY TAMÁS, Dr. KOLLER MIHÁLY, BAKKAY LÁSZLÓ, LŐCSEY IVÁN, Dr. HOLDAMPF GYULA, ifj. PORUBSZKY JÁNOS, CZEBE GYULA, FOGARASI DÉNES, Dr. CSÖRE PÁL.

Az ülés második napirendi pontjaként NAGY GYULA CSABA diákepek vetítésével egybekötött élménybeszámolót tartott féléves tanzániai tanulmányútjáról.

Az 1977-ben meghirdetett „**Fiatalok az erdőgazdálkodás fejlesztéséért**” c. pályázatra beérkezett pályamunkákat a bíráló bizottság elbírálta. A következő díjak kiosztására tettek javaslatot.

Mérnök kategóriában:

I. díj: 1500 Ft és 500 Ft. könyvutalvány, „Jövedelmezőség” jeligés munka, szerzője MATYASOVSZKY ALBERT, Ugod.

II. díj: 1500 Ft, „Havas szépe” jeligés munka, szerzője TOMPA TIBOR, Szombathely.

III. díj: 1000 Ft, „Balatonszepezd” jeligés munka, szerzője PÉTI MIKLÓS, Veszprém.

IV. díj: 800—800 Ft, „Vörösfenyő” TÖRÖK JÓZSEF, Farkasgyepű és „Korszerű fakitermelés” GÁL IMRE, Gyula, pályamunkái.

V. díj: 500 Ft-os könyvutalvány „Bruzu” jeligés munka, szerzője BERZE LÁSZLÓ, Salgótarján.

A helyi csoportok életéből

A debreceni csoport az ÁGOK Hajdú-Bihar megyei főosztálya, a Hajdú-Bihar megyei Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek Szövetségével közösen előkészített és megszervezett, MEM motorfűrészszelektáló tanfolyamot tartott.

A bentlakásos, 250 órás időtartamú tanfolyam alatt a hallgatók oktatást kaptak az erdei fa- és választékismeretből, motorfűrészszelektálásból, a fűrészelés technológiájából, üzemi és munkavédelmi ismeretekből, matematikából, időszaki politikai kérdésekből. Az eredményes vizsgát tett hallgatók létszáma munkahely szerint: Hajdú-Bihar megyei mg. termelőszövetkezetekből 33 fő, Hajdú-Bihar megyei állami gazdaságokból 18 fő, Hajdúböszörményi Városgazdálkodási Vállalatból 2 fő, KPM Debreceni Közüti Igazgatóságától 2 fő.

A kecskeméti csoport klubnapján a résztvevőket CZEBE GYULA, BANKOVICS ATTILA és KÁLDY ISTVÁN előadásban tájékoztatta Mongóliában járt vadászati expedíciós útról, Mongólia természetvédelmi és ornitológiai munkásságáról, valamint az ulánbátori trófeakészítő üzembről és Mongóliában szerzett tapasztalatokról.

A Pest megyei tsz-csoport ráckevei tapasztalatcserejének célja volt bemutatni egy termelőszövetkezet korszerű és sokrétű faipari főágazatának működését, teljes tevékenységi körét és faipari-kereskedelmi munkáját. A résztvevők egyúttal tájékoztatást kaptak az országos és megyei csemetetermelési és csemeteellátási helyzetről, az erdőgazdálkodási társulások létrehozásának lehetőségéről. A bemutatót CZERNY KÁROLY főágazatvezető vezette, a tájékoztatásokat BALÁZS ISTVÁN megyei erdészeti felügyelő, csoporttitkár tartotta.

A csoport a Nagykőrösi Állami Gazdaság területére szervezett szakmai bemutatót és szakmai tapasztalatcsere-t. Erre a megye déli részén gazdálkodó azon mezőgazdasági üzemek erdészeti szakembereinek részvételét tették lehetővé, amelyeknek területén jelentős nagyságú nyarasokat telepítettek, illetőleg a jövőben további telepítésekre kerül sor. A tapasztalatcsere során előadók — Dr. MONOSTORI ERNŐ, BALÁZS ISTVÁN, BOROVITS FERENC, ERDŐS LÁSZLÓ — a nyártermesztés problémakörét és megoldásának lehetőségeit részletesen ismertették, valamint filmvetítéses előadásokban bemutatták a várhatóan alkalmazásra kerülő technológiákat.

A szolnoki csoport bútoripari és faipari tanulmányutat szervezett. Megtekintették a Szatmár Bútorgyárat, az ERDÉRT-telepek közül Vásárosnaményban a ládaüzemet, valamint a forgácslapgyárat. Látogatást tettek a Budapesti Bútoripari Vállalat X. sz. gyáregységében. A szakmai tapasztalatok továbbadása érdekében, a csoport a nagykőrösi és a pusztavacsi fafeldolgozó üzemben beszámol az üzem műszaki kollektívájának. Ezt BENEDEK ZOLTÁN és KOZMA SÁNDOR vezeti.

A szegedi csoport BARTUCZ EMIL elnök vezetésével vezetőségi ülést tartott. VIDA LÁSZLÓ titkár előadásában megismertek az 1978. évi feladatok lebonyolításának rendjével. Ennek kapcsán két munkabizottságot hívnak életre, nevezetesen „A Csongrád megyei erdőgazdálkodó szervek kapcsolatainak fejlesztési lehetőségei” témakörben TÓTH LÁSZLÓ vezetésével és „Erdészeti gépezeti munkák hatékonyságának emelése a DEFAG erdészeteinél”, CZENE BARNABÁS vezetésével.

A tatabányai csoport taggyűlésén HENZER ANTAL titkár ismertette az 1977. évben végzett egyesületi munkát és az 1978. évi munkatervet. A tagság a munkaterv kibővítését kérte tapasztalatcsere rendezésével az aprítéktermelés eddigi eredményei megismerésére. Ezt követően DESSEWFFY IMRE előadását hallgatták meg a résztvevők, amelyet a vékony fa felhasználása témakörben tartott. Nagy érdeklődés kísérte a „Fagazdasági Műszaki Nap 1977” c. filmvetítést, mely által a közelités, szállítás és rakodás legújabb típusú gépeit és gépsorait láthatták filmen.

A szakmai továbbképzés keretében a helyi csoportoknál a következő előadásokat tartották:

Gyulán: RAKONCZAY ZOLTÁN „Természeti védelem Afrikában”;

Veszprém: Dr. SOLYMOS REZSŐ „A korszerű erdőgazdálkodás követelményei az erdőrendezéssel szemben és ezek megvalósítása a szocialista országokban”;

Pécsett: SZENTKUTI FERENC „Operációkutatási módszerek alkalmazási lehetőségei az erdőrendezésben”;

Szegeden: DESSEWFFY IMRE „A vékony fa hasznosítási lehetőségei Magyarországon”;

Visegrádon: FENYVESI MIHÁLY „Korszerű és takarékos anyaggazdálkodás szervezése és tervezése” címmel.

Személyi hírek

A népköztársaság Elnöki Tanácsa, eredményes munkájuk elismeréseként, nyugállományba vonulásuk alkalmából ADAMKÓ JÓZSEFnek, a Mátrai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság igazgatójának, MÁTYÁS ALBERTnek, az ERDÉRT Vállalat kereskedelmi igazgatójának, VARGA GYULÁNAK, a Kisalföldi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság igazgatójának, a Munka Erdemrend arany fokozata; EGERSZEGI LÁSZLÓNAK, a Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság osztályvezető-helyettesének, NÉMETH JÓZSEF-

nek, a Keszthelyi Erdőgazdaság szakszervezeti tanácsa titkárának, SÁGHY ISTVÁNNAK, az Erdei Termékeket Feldolgozó és Értékesítő Vállalat műszaki igazgatóhelyettesének a Munka Erdemrend ezüst fokozata; JAKUS MIHÁLYNAK, az Ipolyvidéki Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság osztályvezetőjének, KALAPOS MIHÁLYNAK, a Felsőtisza Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság előadójának, KAZI ANDRÁSNAK, a Gemenci Állami Erdő- és Vadgazdaság előadójának, NYERS ISTVÁNNAK, a Somogyi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság erdészvezetőjének a Munka Erdemrend bronz fokozata kitüntetést adományozta.

Halálozás

NAGY ANDRÁS guthi kerületvezető erdész, 51 éves korában, tragikus hirtelenséggel elhunyt.

FODOR NÁNDOR aranydiplomás erdőmérnök, 77 éves korában, Balatonfenyvesen elhunyt. Pályáját alföldfásítóként kezdte, majd uradalmi erdőgondnok lett Zalában. A felszabadulás után először a keszthelyi erdőgazdaság területén volt erdészvezető, majd nyugdíjazásáig a Balatonfenyvesi Állami Gazdaság ágazatvezető főmérnökéként, sok száz hektár erdőt telepített a Nagyberekben.

HIDVÉGI PÁL erdőmérnököt 1977. november 2-án kísérték utolsó útjára. Rábafüzesen, 1905-ben született, 1929-ben szerzett oklevelet. Az akkori általános helyzet geodéziai pályára terelte és ilyen minőségben dolgozott számos helyen, egészen 1970-ig.

Új tagfelvétel

Ifj. PORUBSZKY JÁNOS erdőmérnök, Sokorópátka; SEBESTYÉN FERENC erdésztechnikus Pápa; BANGÓ ISTVÁN gépésztechnikus Csersegtomaj; HORVÁTH MIKLÓS erdésztechnikus Balatonfüred; KERKÁPOLY MIKLÓS erdész Vigántpeterd; MAJTÉNYI LÁSZLÓ mezőgazdasági gépészmérnök Monostorapáti; SZABÓ MIHÁLY gépipari technikus, Ugod.

A lapban megjelent tanulmányok szerzői:

Balogh György üzemtervező, Erdőrendezőség, Veszprém; Barányi László, a Kiskunsági EFAG igazgatója, Kecskemét; dr. Bondor Antal FAGOK műszaki igazgató, Budapest; dr. Csontos Gyula FAGOK-vezérigazgató, Budapest; Gáspár-Hantos Géza MEM, erdészeti és faipari főosztályvezető-helyettes; Göbölös Antal erdőművelési és fejlesztési előadó, Kiskunsági EFAG, Kecskemét; Halász Aladár MEM, erdészeti és faipari főosztályvezető-helyettes, Budapest; Keresztési Béla akadémikus, az ERTI főigazgatója, Budapest; Lessény Béla MEM-főelőadó, Budapest; Reményi László üzemtervező, erdőrendezőség, Eger; Stádel Károly erdészvezető, Kisalföldi EFAG, Győr.

DR. TURY ELEMÉR

1897 — 1977

1977. november 19-én elhunyt DR. TURY ELEMÉR, az alföldfásítás hőskorának egyik legnevesebb alakja, a szikesfásítási kutatásnak művelője.

Sokgyermekes család fiaként, gyakran szembe kellett néznie szorító társadalmi hatások, súlyos történelmi események előidézte, nehéz körülményekkel. Két világháborút kellett katonaként átvészelnie, pályafutását a Trianont követő kilátástalan helyzetben elkezdnie. Erdészeti tanulmányait Selmecbányán kezdte, Sopronban fejezte be. Fél évi havibéres szolgálat után, 1928. szeptember 1-én nevezték ki a püspökladányi szikkísérleti telep vezetőjévé. 1941-ben a debreceni erdőigazgatóság alföldfásítási osztályának élére került, de a telep közvetlen irányítását továbbra is ellátta. Katonaként hadifogságba esett 1944-ben, innen 1947-ben hazatérve, a szegedi erdőigazgatóság erdőművelési osztályának vezetője lett. Ebben az időben nevezték ki állandó szaktanácsadói jelleggel az Alföldfásítási Országos Szakbizottság tagjává. Az ERTI 1949-ben történt megszervezésekor a szegedi beosztásból került ide és dolgozott a szikesfásítási kutatási feladatokat ellátó tudományos munkatársként, az 1957-ben történt nyugdíjazásáig.

Kutató-kísérletező munkájának alapvonása volt, hogy kilépett elődeinek kisparcellás keretei közül, a tapasztalatokat, kutatási eredményeket üzemi jellegű és méretű kísérleti formák között fejlesztette tovább. Ez hathatós demonstrációs lehetőséget nyújtott a gyakorlati hasznosítás számára, s alapvetően járult hozzá, hogy a püspökladányi kutatási eredmények ma már 30 ezer hektárnyi erdőösítésben, fásításban realizálódnak. Egyik jelentős sikere az IUFRO 1936. évi kongresszusának tanulmányútjához fűződik, amelynek nagy nemzetközi sikerében a püspökladányi kísérletek bemutatásának meghatározó szerepe volt.

TURY ELEMÉR emlékét megőrizzük mindannyian, kik tanítványai, munkatársai lehettünk, kutatási eredményeinek hasznosítói, kísérleteinek továbbfejlesztői vagyunk.

Dr. Tóth Béla

AZ ERDŐ szerkesztő bizottsága: Vezető: dr. Keresztesi Béla akadémikus, Budapest, főmunkatárs: Jérôme René, Budapest; Tagok: Balázs István, Budapest; Boldizsár Antal, Miskolc; Botos Géza, Debrecen; Büttner Gyula, Visegrád; Deák István, Tamási; Dobay Pál, Visegrád; Erdős László, Budapest; dr. Firbás Oszkár, Sopron; Gáspár Hantos Géza, Budapest; Hatler Rudolf, Szentbalázs; dr. Herpai Imre, Sopron; Jahn Ferenc, Eger; dr. Járó Zoltán, Budapest; dr. Káldy József, Sopron; Keszthelyi István, Budapest; Király Pál, Budapest; dr. Kiss Rezső, Budapest; dr. Madas András, Budapest; Mándik Béla, Budapest; Murányi János, Budapest; Rácz Antal, Budapest; dr. Sali Emil, Budapest; dr. Solymos Rezső, Budapest; dr. Speer Norbert, Budapest; Stádel Károly, Győr; Szegedi András, Szolnok; dr. Tóth Sándor, Budapest; dr. Varga Ferenc, Sopron; Vida László, Szeged; Vörösmarty Zoltán, Oroszlány.

